

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA
Svenska C, VT 2007
Uppsats 10 poäng
Camilla Lekebjör

Diktatursmittan anfaller!

***Kommunism* på det språkliga slagfältet**

En språkteoretisk undersökning av kommunismdebatten 2004/2005

Handledare: Ulf Larsson

Innehåll

1	Inledning	3
2	Syfte	5
3	Teorigrund	6
3.1	Från strukturalism till poststrukturalism.....	6
3.2	Tecknets godtycklighet	10
3.3	Bakhtin och det dialogiska ordet.....	11
3.4	Det språkliga slagfältet.....	15
3.5	Semantiska ramar	17
4	Kommunismdebatten 2004/2005 – en bakgrund	19
4.1	Vilka är deltagarna i kommunismdebatten?.....	20
5	Tidigare forskning	21
6	Material	26
7	Metod	28
7.1	Hur ska ramarna i analysavsnittet läsas?.....	31
8	Analys	34
8.1	Nyhetsartiklar från Dagens Nyheter.....	34
8.2	Ledare från Dagens Nyheter.....	35
8.3	Nyhetsartiklar från Dala-Demokraten.....	38
8.4	Ledare från Dala-Demokraten.....	39
8.5	Nyhetsartiklar från Svenska Dagbladet.....	39
8.6	Ledare från Svenska Dagbladet.....	40
8.7	Sammanfattning och avslutande kommentarer.....	40
9	Diskussion	44
9.1	Separationen mellan uttryck och innehåll.....	44
9.2	<i>Kommunism</i> som öppning mot ett annat idésystem.....	45
9.3	<i>Socialism</i> näst på tur?.....	46
9.4	Massmedias roll.....	47
9.5	Ordet eller ideologin?.....	47
9.6	Var Sovjetunionen kommunistiskt?.....	48
10	Avslutning	50
	Källförteckning	51
	Bilaga	55

1 Inledning

Ett ords betydelse ligger i dess användning, menade den berömde österrikiske språkfilosofen Ludwig Wittgenstein (1992:92).¹ Just en sådan språksyn utgör den här uppsatsens kärna. Med anknytning till den idéströmning som på 1970-talet fick stort genomslag inom humaniora och som kallas *The Linguistic Turn*, innebär det att synen på språket som en samling etiketter överges till förmån för en uppfattning om språket som en organiserande princip. "A child learning language is at the same time learning other things through language – building up a picture of the reality that is around him and inside him", skriver den brittiske lingvisten Michael Halliday i sin klassiska bok *Language as social semiotic* (1978:1). Vi skulle kunna säga: Världen ges till oss genom språket.

Eftersom vår kunskap om världen är så nära sammanlänkad med språket blir språket en mötesplats för ideologiska motsättningar. Lite tillspetsat skulle man kunna säga att språket utgör "ett slagfält för dem som eftersträvar makt över tanken" (Boréus 1994:13). Den som vinner kampen om centrala termers betydelse vinner makten över tanken inom en viss språkgemenskap. Den strid som föregår en sådan vinst kallar jag i den här uppsatsen för *semantisk konflikt*.

Som exempel på semantisk konflikt undersöker jag den massmediala debatt, *kommunismdebatten*, som blossade upp hösten 2004 efter ett reportage i Sveriges Televisions Uppdrag granskning. Den rörde sig kring det faktum att vänsterpartiets ordförande Lars Ohly kallade sig kommunist. I slutet av oktober 2005 meddelade Ohly att han skulle sluta använda beteckningen; men att han likväl skulle förbli trogen drömmen om det klasslösa samhället. Dagens Nyheter publicerade den 30/10 2005 en så kallad "politisk analys" vari några repliker från Ohlys medverkan i SVT's Agenda refereras:

– Jag kommer inte att använda det begreppet längre, upprepade Ohly om och om igen.

Och motiverade det med att många radikala människor ser det som ett hinder att han kallar sig kommunist. ...

Men han vägrade svara på frågan 'om han fortfarande är kommunist'.

¹ Wittgensteins framställning i *Filosofiska undersökningar* (1992) är inte alltid så lätt att följa, men ytterligare några exempel på hans resonemang kring hur ord får sin betydelse i det sociala samspelet finns i punkt nummer 340 på sidan 127, nummer 349 på sidan 129 och nummer 432 på sidan 148.

– Jag kommer att förbli trogen idealen om [sic] det klasslösa samhället, gled han undan.

Bortsett från första radens terminologimiss från Ohlys sida, där han med största sannolikhet avser *uttrycket* och inte *begreppet*, verkar det här utdraget sätta fingret på en central problematik i kommunismdebatten: Vad betyder *kommunism*? Ohly uppger att han kommer att fortsätta omfatta drömmen om det klasslösa samhället, men den beteckning som han ger denna dröm kommer inte längre att vara *kommunist*. Jag hoppas att i den här uppsatsen kunna presentera några belysande aspekter av den semantiska konflikt som i min mening utgjorde kommunismdebatten.

2 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är för det första att undersöka huruvida min hypotes om den semantiska konflikten stämmer; fanns det i kommunismdebatten en oenighet om betydelsen hos uttrycket *kommunism*? För det andra avser jag att utifrån analysens resultat föra en språkteoretisk diskussion kring några tänkbara aspekter av den semantiska konflikten.

Jag vill understryka att jag varken har för avsikt att ge en heltäckande bild av kommunismdebatten som sådan; att bestämma vad *kommunism* borde betyda – eller att avgöra huruvida det var klokt eller inte av Lars Ohly att kalla sig kommunist.

3 Teorigrund

3.1 Från strukturalism till poststrukturalism

Jag vill börja detta avsnitt med några rader om dess fokus på ”ismer”. Det är min uppfattning att ismer, hur självklara de än kan verka, bör uppfattas som provisoriska ”tankeramar”, kulturellt skapade och i förlängningen godtyckliga. Den utmärkta språkteoretiska antologin *The Routledge Language And Cultural Theory Reader* (2001) kan här, eftersom den inte är uppdelad på skolor, perioder eller ismer, tjäna som ett exempel på ett annat framställningssätt. Redaktörerna Lucy Burke, Tony Crowley och Alan Girvin skriver:

By organizing the text into sections, the aim has been to encourage readers to approach the subject of language and cultural theory by means of a set of categorical problems and issues rather than to follow a chronology or the development of schools of thought (2001:7).

Anledningen till att jag, ändå, har valt ett framställningssätt i termer av ismer är att jag anser att de på ett bra sätt åskådliggör två ”tankekärnor” som är viktiga för den här uppsatsen. Min förhoppning är att de sedan ska utgöra en belysande bakgrund till de kommande resonemangen kring två ”categorical problems” eller ”issues”, nämligen tecknets godtycklighet och Bakhtins dialogiska ord. När jag i det följande skisserar några väsentliga drag i den strukturalistiska respektive poststrukturalistiska riktningen är min avsikt inte att det ska framträda någon absolut och tydlig bild av de båda, utan att i någon mån åskådliggöra en relation dem emellan. Med den tanken i beaktande, och med hänseende till att det senare av de två fälten bygger på det första, bör det heller inte förefalla märkligt att strukturalismen kommer att ta större plats i det här avsnittet än poststrukturalismen.

Strukturalismen brukar kopplas samman med den schweiziske språkforskaren Ferdinand de Saussure och hade sin storhetstid främst i Frankrike på 1950- och 60-talen (Clark 2004:42). Den postuma publiceringen

av Saussures *Kurs i allmän lingvistik* 1916 räknas vanligen som strömningens startskott.²

Före Saussure bestod språkvetenskapen i stort sett uteslutande av diakrona studier, det vill säga fokus på språkets förändring över tid, men med Saussure kom intresset för ett synkront synsätt som uppmärksammar *språket som system*, det vill säga dess tillstånd vid en given tidpunkt (Pettersson 1991:5). I jakten på universella och stabila strukturer uppmärksammade strukturalisterna, enligt Clark (2004) form framför innehåll, det betecknande framför det betecknade, rum framför tid och texten framför författaren (aa:43). I centrum för de systematiska studierna stod teorin om tecknets godtycklighet (vars innehåll jag går närmare in på i den här uppsatsens avsnitt 3.2).

Den australiensiske lingvisten Paul J Thibaults skriver om *Kurs i allmän lingvistik* att den kan ses som ett protokoll över skapandet av en ny språkteori vars centrala tanke är att språket kan beskrivas som ett system av tecken (1997:xx). Tecken, menar Thibault, är det medel som talare, lyssnare, skribenter och läsare använder sig av för att ”make and re-make meanings in social life” (ibid).³ Thibaults tolkning, där frasen ”social life” ingår, är inte helt vanlig läsning av Saussure. Ofta har Saussure anklagats för att koncentrera sig så mycket på det systematiska i språket, att det till slut har förefallit helt skiljt från all mänsklig interaktion.⁴ I sin bok *Re-Reading Saussure* berättar Thibault

² Originalets titel är *Cours de Linguistique Générale* och sammanställdes utifrån anteckningar gjorda av Saussures studenter Charles Bally och Albert Sechehaye vid universitetet i Genève 1906-1911. Den svenska översättningen kom 1970.

³ Saussure la också i *Kurs i allmän lingvistik* grunden för det kunskapsfält som kallas semiotik, det vill säga läran om tecken. Pettersson skriver att Saussure menade att teckenteorin ”kunde ses som en del ... av en framtida allmän teckenvetenskap”, som skulle kunna överföras till många andra av livets områden (1991:6). Själv använde Saussure termen *semiologi* för denna teckenvetenskap. Benämningen semiotik härstammar från den amerikanske lingvisten Charles Sanders Peirce och fältet har senare utvecklats av bland andra Roland Barthes, Umberto Eco och Julia Kristeva.

⁴ Exempelen är i stort sett otaliga. Nära till hands finns dock nyss nämnda Pettersson som skriver att Saussure och de strukturella lingvisterna inte egentligen var intresserade av faktiska yttranden. ”Dessa sågs i stället väsentligen bara som manifestationer av det bakomliggande språkssystemet ... och lingvistens intresse gällde praktiskt taget uteslutande detta system och dess uppbyggnad, dess struktur” (1991:6). (van Reis påpekar emellertid, i samma antologi, att det ”är möjligt att se början till ’post-strukturalistisk’ teori redan i Saussures *Kurs i allmän lingvistik*” (1991:325).) Även Hall menar (om än i förhållandevis milda ordalag) att Saussure var ointresserad av språkets sociala sida (1997:35).

också om hur han i samband med förberedelserna inför sin undervisning om Saussure blev allt mer medveten om sina många ”disagreements with much conventional wisdom concerning Saussure” (aa:xvii). Den här ”konventionella visdomen” inbegriper, skriver han, bland annat uppfattningen att Saussure såg individen som separerad från samhället, och språkbruket (som på sausseranska kallas *la parole*) som separerat från språkssystemet (*la langue*); språkssystemet är, i den här tolkningen av Saussure, rent av ”a closed and static system which makes no contact with the world” (aa:xvii-xviii). De här läsningarna, med fler, anser Thibault dock vara ”fundamentally mistaken” (aa:xviii). Men, påpekar han, varje tidsperiod kommer ofrånkomligen att göra sin egen tolkning. Läsning, understryker han, är inte en process som innebär att ”avkoda” någon annans tankar. ”Nothing could be less Saussurean than the notion that pre-linguistic ’thoughts’ or ’ideas’ are simply packaged up in words by the writer, transmitted, and then passively decoded by the reader,” skriver han (aa:xvii).

Thus, the Russian formalists, the Glossematics of the Copenhagen School . . . , the structuralists, The Prague School of linguistics and semiotics, and the post-structuralists have all made seminal contributions to our understanding of Saussure, and to the further development of his thinking (ibid).

Här ser vi hur Thibault skiljer ut strukturalisterna som *tolkare* av Saussure och därmed frigör honom från den skola som hans tänkande har gett upphov till.

Den brittiske kulturteoretikern Stuart Hall påpekar att Saussures stora bedrift var att tvinga oss att titta på språket i sig självt, att gå från synen på det som ”an empty, transparent, ’window on the world’” (1997:35) till att se hur det fungerar och i förlängningen på vilken roll det spelar i meningsskapande processer (ibid). Den strukturalistiska drömmen om ett helt och hållet vetenskapligt sätt att studera språk som ett system visade sig dock vara en illusion, menar Hall (ibid). Saussures efterföljare har byggt vidare på hans teorier, men inte genom att imitera hans (förmodade) ”vetenskapliga” och strukturalistiska synsätt, utan genom att applicera hans modell ”in a much looser, more open-ended – i.e. ’post-structuralist’ – way” (ibid). Och detta för oss in på den idéströmning som kallas poststrukturalism.

Som jag redan i början av det här avsnittet påpekade är det i stort sett alltid vanskligt att prata om ismer och att samla komplexa tankefält under en enda rubrik, men när det gäller poststrukturalismen är denna anmärkning kanske särskilt aktuell. Till del kan detta, som jag uppfattar det, bero på att poststrukturalismen fortfarande är ett ”levande” fält och att det – dessutom – ligger i dess ”natur” att undfly kategoriseringar. Definitionsproblemen till trots föreslår Mikael van Reis, i sin artikel om poststrukturalism i *Modern litteraturteori*, att vi ser på poststrukturalismen ”som en radikaliserings och fördjupning av det strukturellt lingvistiska betraktelsesätt som sprider sig under 50- och 60-talet med läsningen av Saussures och Jakobsons verk” (1991:323). Centralt för den poststrukturalistiska strömningen kan sägas vara en skärpt aktualitet hos Saussures teori om det språkliga tecknets godtycklighet. Det poststrukturalistiska tänkandet ”utgår ifrån Saussures teckenbegrepp men radikaliserar det” (aa:325). Uppmärksamheten riktas mot ”det essentiellt ostabila [sic!] förhållandet mellan betecknande och betecknat och söker göra denna delning produktiv” (ibid).⁵

Ofta förknippas poststrukturalismen med begreppet dekonstruktion och gemensamt för de båda fälten är att de förkastar tanken på en absolut sanning och i stället fokuserar det socialt konstruerade.⁶ Enligt uppslagsverket Wikipedia kan dekonstruktion betraktas som en poststrukturalistisk metod (med hänvisning till den franske filosofen Jacques Derrida), medan Nationalencyklopedin hävdar att poststrukturalismen är ”vag och mångtydig i fråga om sitt tillämpningsområde.”⁷

⁵ van Reis menar emellertid att det är riktigare att tala om *postfenomenologi* än *poststrukturalism*: ”Man har ... ofta bortsett från det faktum att de kritiker och forskare som hänförs till ’poststrukturalismen’ egentligen endast ser strukturalismen som en reflektionsyta bland andra. Idéhistoriskt betraktat skulle man med nästan större rätt kunna tala om ’postfenomenologi’” (1991:325).

⁶ I antologin *Modern litteraturteori* 1991 verkar man rent av, okommenterat, sätta ett likamedtecken mellan poststrukturalism och dekonstruktion. (Underrubrik i titeln är ”Från rysk formalism till dekonstruktion” men där man väntar sig att läsa om dekonstruktion återfinns i stället avsnittet om poststrukturalism.)

⁷ Svenska Wikipedia (sv.wikipedia.org), uppslagsord *poststrukturalism* (tillgänglig 25 maj 2007), Nationalencyklopedin (ne.se), uppslagsord *poststrukturalism* (tillgänglig 25 maj 2007).

Något klarare bör bilden av den poststrukturalistiska tendensen bli när jag i avsnitt 3.3 diskuterar Bakhtin och det dialogiska ordet. Men först ska jag gå närmare in på tecknets godtycklighet.

3.2 Tecknets godtycklighet

Saussures enskilt mest uppmärksammade teori är den om tecknets godtycklighet. Enligt Saussure är den språkliga enheten en dubbel enhet; en sammanlänkning av å ena sidan ett uttryck och å den andra sidan ett innehåll.⁸ Det språkliga tecknet förenar, med andra ord, inte ”en sak och ett namn utan ett begrepp och en ljudföreställning” (Saussure 1970:93).⁹ Begreppet och ljudföreställningen ”är intimt förbundna och påkallar varandra”, men förbindelsen mellan dem är godtycklig. Kort sagt konstaterar han att det språkliga tecknet är godtyckligt (aa:94-95). Med termen ”godtycklig” menar Saussure emellertid inte att valet av uttryck avgörs av den enskilda språkbrukaren, utan att det är *omotiverat* i förhållande till innehållet. Det finns ingen naturlig förbindelse mellan de två elementen (aa:97).¹⁰

Det kan vara lätt att upptäcka en sanning som den om tecknets godtycklighet, påpekar Saussure, men betydligt svårare att ge den dess rätta plats. ”Den nämnda principen dominerar hela språkets lingvistik och har otaliga konsekvenser” (aa:96). En är att varje uttrycksätt som används i ett samhälle baseras på konventioner, det vill säga kollektiva vanor (ibid). Även

⁸ Uttryck och innehåll är bara en av många tänkbara formuleringar. På franska använder Saussure termerna *signifié* och *signifiant* som i den svenska översättningen från 1970 blir *innehåll* respektive *uttryck*. Saussure använder emellertid också ordparet *begrepp* och *ljudföreställning* (där ljudföreställning inte ska förstås som ett fysiskt ljud utan som ”den psykologiska bilden av detta ljud” (Saussure 1970:94)). Andra ordpar som har använts om samma sak är *form* och *koncept* respektive *form* och *innehåll*.

⁹ Hall påpekar att Saussure tenderade att fokusera väl mycket på relationen mellan uttryck och innehåll medan han bara ägnade lite eller mycket lite uppmärksamhet åt *referenten* (1997:34). Lingvisten Charles Sanders Peirce (1839-1914), som också nämndes i fotnot 3, hade ett synsätt som liknade Saussures, skriver Hall, men fokuserade i större utsträckning relationen mellan uttryck/innehåll och vad han kallade deras referent (aa:34). Detta förhållande brukar beskrivas i den så kallade *semiotiska triangeln*.

¹⁰ Invändningar har gjorts i fråga om tecknets godtycklighet när det gäller onomatopoetiska ord och utrop. De bemöts och vederläggs emellertid av Saussure (1970) på sidorna 97-98.

språkvetaren Sören Sjöström konstaterar i sin bok *Semantisk förändring* att språklig betydelse bygger på konvention (2001:17) och han definierar konvention som ”en uppfattning om det korrekta sättet att handla i en viss gemenskap” (aa:18). Det betyder, skriver han, att om vi vill tillhöra en språklig gemenskap måste vi använda ett uttryck i samma mening som alla andra i samma gemenskap (ibid).

Hall (1997) menar att det anmärkningsvärda med teorin om tecknets godtycklighet är

the way this approach ... *unfixes* meaning, breaking any natural and inevitable tie between signifier and signified. This opens representation to the constant ‘play’ or slippage of meaning, to the constant production of new meanings, new interpretations (aa:32, kursivering i originalet).

En annan som var mycket intresserad av slirande betydelser och den ständigt pågående betydelseprocessen var den ryske tänkaren Mikhail Bakhtin. Om honom och hans dialogiska ord handlar nästa avsnitt.

3.3 Bakhtin och det dialogiska ordet

Innan jag går närmare in på Bakhtins resonemang kring det dialogiska ordet, ska jag för bakgrundens skull ägna några rader åt Bakhtin själv. Mikhail Bakhtin (eller Michail Bachtin som han ofta benämns i svenska texter) var en rysk tänkare som levde 1895-1975. Ofta brukar hans arbete hamna under kategorin litteraturvetenskap, men Bakhtin var en mångsidig man och låter sig inte i själva verket så lätt kategoriseras.¹¹ Han publicerade texter ”on a daunting range of subjects from metaphysics to kolkhoz bookkeeping” (Clark & Holquist 1984:1) och överallt i hans arbeten möter vi olika ”Bakhtiner”.¹² Olika tankefält har tagit fasta på olika Bakhtiner och det är därför vi hittar referenser till hans arbeten hos såväl neo-marxister och semiotiker som hos

¹¹ Clark & Holquist fastslår att den enda tillfredsställande beteckningen för Bakhtin, med tanke på vidden av hans arbete, ”is the term commonly used for a nonsystematic philosopher: Bakhtin was a ‘thinker’” (1984:11).

¹² Den som vill skapa sig en helhetlig bild av Bakhtin blir inte heller hjälpt av att han publicerade arbeten under andra namn! Se kapitel 3, “The Disputed Texts”, i Clark & Holquist 1984.

litteraturvetare och historiker (aa:3). Med det vill jag även ha sagt att min egen läsning av Bakhtin, följaktligen, är en läsning bland många.¹³ Clark & Holquist understryker omöjligheten i projektet att beskriva en enhetlig, slutgiltig Bakhtin.

Whatever else he might have been, Bakhtin was an opponent of canons, and to claim that any version of him is somehow the correct one would be to straitjacket the philosopher of variety, to 'monogolize' the singer of 'polyphony' (aa:4).

Emellertid konstaterar de att Bakhtin var besatt av skillnader. Han verkar, skriver Holquist & Clark, ha haft ett "tredje öra" som tillät honom att höra skillnader där andra bara hörde "sameness" (aa:5).¹⁴ Några av de namn som han gav den här olikheten var polyfoni (i arbetet om Dostojevskij), "social diversity" (i *Marxism and the Philosophy of Language*) och heteroglossi (i *The Dialogic Imagination*) (aa:9).

"At the heart of Bakhtin's work is a recognition of existence as a ceaseless activity, an enormous energy, which is constantly in the process of being produced by the very forces that it drives", skriver Clark & Holquist (aa:7) För Bakhtin finns alltid två krafter närvarande: den centrifugala, "which strive[s] to keep things various, separate, apart, different from each other", och den centripetala, "which strive[s] to keep things together, unified, same" (ibid). Clark & Holquist skriver att Bakhtin "gave chief importance to being 'unfinalized' and 'becoming'" (aa: 2), tillvaron var för honom en ständigt pågående process.

Bakhtins fokus på det relationella "parallells the Structuralist models in post-Saussurian linguistics" skriver Clark & Holquist, men det finns stora skillnader mellan "the essentially mechanistic or mentalist impulse of Structuralism and the more organic predilection of Bakhtin" (ibid). Han vände

¹³ Jag har fått oundgänglig vägledning i denna läsning av professor Irina Sandomirskaja under höstterminen 2005 då hon undervisade i kursen Språk teori och kulturanalys på Södertörns högskola.

¹⁴ Om sin relation till strukturalismen skriver Bakhtin i sina anteckningar: "Mot instängningen i texten. ... Den konsekventa formaliseringen och avpersonaliseringen: alla relationer har en logisk (i vid bemärkelse) karaktär. Jag hör ju *röster* i allt och dialogiska relationer dem emellan" (Bakhtin 1988:271).

uppmärksamheten mot språket i bruk, historia, ”actuality” och dialogens öppenhet till skillnad från ”the closed dialectic of Structuralism's binary oppositions” (ibid). Bakhtins tänkande, skriver Clark & Holquist, karaktäriseras inte av det dialektiska antingen-eller utan av ett dialogiskt både-och (ibid).

Det är min erfarenhet att Bakhtin vanligen inte nämns bland traditionella poststrukturalister, men hans sätt att fokusera den instabila relationen mellan uttryck och innehåll, det som alltså är själva förutsättningen för att ett ord ska kunna vara dialogiskt, förefaller i min mening uppenbart poststrukturalistiskt.¹⁵ I artikeln *Unitary language* (1934-35) understryker Bakhtin vikten av att aldrig, som strukturalisterna, se språket som någonting enhetligt.

It is unitary only as an abstract grammatical system of normative forms, taken in isolation from the concrete, ideological conceptualizations that fill it, and in isolation from the uninterrupted process of historical becoming that is a characteristic of all living language (aa:274)

Det enda som finns kvar av ett ord om vi skalar bort dess sociala, historiska och politiska sammanhang är enligt honom ”the naked corpse of the word, from which we can learn nothing at all about the social situation or the fate of a given word in life” (aa:277). Så fort tiden kommer in som en variabel är vår språkliga tillvaro, som Bakhtin uttrycker det, stratifierad på alla led. Ordet som han använder för den här språkliga mångfalden och ”olikheten” är, som tidigare nämnts, heteroglossi.¹⁶ I begreppet räknar Bakhtin in alla upptänkliga så kallade socioideologiska talgenrer, från de intellektuella språk under en viss tidsperiod och på en viss plats till de litterära språken, professionella fackspråk, olika generationers språk och så vidare.

Enligt Bakhtin kommer alla ord till oss på förhand ”markerade” eller i hans egen formulering: accentuerade; fyllda med intentioner. Språket ligger, anser han, på gränslinjen mellan en själv och ”de andra”: ”The word in language is

¹⁵ Exempel på ”traditionella poststrukturalister” är den senare Michel Foucault, Jacques Derrida och Jean-François Lyotard, se Nationalencyklopedin (ne.se), uppslagsord *poststrukturalism* (tillgänglig 25 maj 2007).

¹⁶ Ofta talas det bara om ”mångspråkighet” i samband med begreppet heteroglossi, men jag skulle hellre vilja säga ”olikspråkighet” eftersom jag uppfattar att Bakhtins poäng i större utsträckning ligger i skillnaderna mellan språken än i mängden.

half someone else's" (aa:278). Följden av den här olikspråkliga tillvaron blir, för Bakhtin, att det inte är fråga om "neutrala lingvistiska komponenter" som delas upp mellan användare när vi talar med varandra. I stället har vi en situation i vilken språkets möjligheter beslagtas och förverkligas i specifika riktningar; fylls med specifikt innehåll, specifika värderingar och knyts samman med särskilda "belief systems" (aa:275). Johan Öberg uttrycker i efterordet till Bakhtins *Det dialogiska ordet* samma sak på följande sätt (med i en i första hand litteraturvetenskaplig, snarare än språkvetenskaplig, koppling): "Innan ordet ingår i verket är det färgat av sin delaktighet i andra kontexter, det är *dialogiskt*" (aa:282, kursivering i originalet).

Varje "socialt betydelsefullt yttrande" har, enligt Bakhtin, förmågan att "infektera" vissa aspekter av språket med dess egen intention och pålägga dem specifika betydelsenyanser. Det betyder att socialt inflytelserika aktörer kan skapa slogans, skällsord, "praise-words" och så vidare. På det sättet kan de "alienera" somliga aspekter av språket från andra aktörer (aa:276). Resultatet av det här är, enligt Bakhtin, att det inte finns några "neutrala" ord, sådana som inte tillhör någon. Språket är någonting vi delar, det är gemensamt och "completely taken over, shot through with intentions and accents" (aa: 278). Bakhtin konstaterar att det inte är ur en ordlista som språkbrukaren får sina ord. Snarare existerar de i andra människors munnar, i andra människors kontexter, tjänande andra människors intentioner, "it is from there one must take the word, and make it one's own" (ibid).

Ajagán-Lester, Ledin och Rahm (2003) noterar att flera forskare har relaterat Bakhtin till begreppet *hegemoni*, det vill säga den maktuppfattning som framfördes av den italienske filosofen och marxisten Antonio Gramsci. Ajagán-Lester, Ledin och Rahm sammanfattar begreppet på följande sätt: "Herraväldet och ledarskap över samhället utövas inte endast genom förtryck och våld utan framför allt genom övertygelse" (aa:217). Övertygelsen, i sin tur, bygger på att en majoritet av befolkningen delar samma uppfattningar och samma världsåskådningar (ibid). Sådan konsensus etableras bland annat genom vad författarna kallar *uniaccentuering*. En uniaccentueringsprocess skulle kunna förstås, föreslår jag, som utrotandet av det mångröstade, heteroglossin. "Vissa

meningar och betydelser utestängs från den offentliga diskussionen medan andra ... presenteras som de enda giltiga, de enda existerande” (ibid). Med Bakhtins ord skulle vi kunna säga att den som lyckas med att utestänga vissa betydelser från det offentliga samtalet har lyckats med att ”stjäla” ordet ur andra människors munnar. Och med det ska jag nu ägna nästa avsnitt åt några resonemang om det språkliga slagfältet.

3.4 Det språkliga slagfältet

Under 1970-talet fick en idéströmning som kallas *The Linguistic Turn* stort genomslag inom humaniora.¹⁷ Med rötter i Ludwig Wittgensteins teorier innebar den ett avståndstagande från synen på språket som en samling etiketter och en förflyttning av fokus skedde så att man började se på språk som en organiserande princip. En följd av det blev att man började söka efter hur ideologiska konflikter tog sig uttryck i språkbruket, i stället för att se språket som ett genomskeinligt medium som bara återgav konflikter som redan fanns ”i verkligheten”. Nuförtiden brukar man i de här sammanhangen prata om en konstruktivistisk språksyn.

Hellspong & Ledin skriver på tal om brukstexter att det finns de som menar att ”den konstruktivistiska språksynen är särskilt viktig i dagens samhälle, eftersom många traditionella värdehierarkier och maktstrukturer är under upplösning” (1997:13).¹⁸ Det innebär, menar de, att texter (liksom, i min mening, alla andra uttryck för språket i bruk) i ännu högre grad än tidigare, kan ses som ”mötesplatser för olika röster och intressen” (ibid).

¹⁷ Begreppet myntades av den amerikanske filosofen Richard Rorty. Mer om *The Linguistic Turn* finns att läsa i till exempel Elizabeth A. Clark, 2004: *History, theory, text : historians and the linguistic turn* (Harvard University Press).

¹⁸ Jag föreställer mig att man bland annat tänker på så kallade postmoderna strömningarna när man pratar om upplösningen av traditionella värdehierarkier och maktstrukturer. Nationalencyklopedin refererar Lyotard när de (i en av flera artiklar om postmodernism) beskriver riktningen som en era ”där ’de stora berättelsernas tid’ är slut.” Tron ”på ’det moderna projektet’, dvs. på mänsklighetens frigörelse genom framsteg i fråga om vetenskap, teknik och rationalitet” sägs vara förbi (ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=286175).

Irina Sandomirskaja, professor i cultural studies, föreslår en syn på språk som en förkroppsligad konflikt (muntl, 29/11 2005). Vi delar svenska språket som om det vore vår gemensamma kropp (ibid).

Kultur handlar om ”shared meanings” menar Hall (1997:1) och språk är det främsta mediet genom vilket vi ”make sense’ of things, in which meaning is produced and exchanged” (ibid). Meningsskapandet kan bara ske *gemensamt* genom språket (ibid), meningsskapande är en dialog – ”always partially understood, always an unequal exchange (aa:4). Han noterar hur sådana som förut brukade benämnas *students, clients, patients* och *passangers* nuförtiden alla har blivit *customers* och menar att det är en effekt av ökad ”managerialism”. ”The main point is that meaning does not inhere *in* things, in the world. It is constructed, produced. It is the result of a signifying practice – a practice that *produces* meaning, that *makes* things mean” (1997:24, kursiveringar i originalet).

Det är, i min mening, viktigt för den här uppsatsen att notera att kommunismdebatten pågick i massmedia och att massmedia deltar i en betydelseskapande handlingar; dess agenter är inte passiva förmedlare av redan existerande betydelser. Tvärtom är de i allra högsta grad med och ”make things mean”. Mer om detta i den här uppsatsens avsnitt 4.1 respektive 9.5.

Samhällsvetaren Kristina Boréus, som har undersökt hur nyliberalistiska strömningar tog sig uttryck i svensk debatt 1969-1989, skriver att en konstruktivistisk syn på språk ”har motiverat en del historiker att studera språkliga förändringar, speciellt vad gäller vissa begrepp, som en del av de krafter som möjliggör respektive hindrar förändring” (1994:13) och i linje med det menar hon att ”språkets konstituerande funktion gör det till ett slagfält för dem som eftersträvar makt över tanken” (ibid). (Mer om Boréus avhandling i den här uppsatsens avsnitt 5.)

Historikern Bo Stråth talar om vad han kallar *diskursiv makt* (discursive power) (1990:2), det vill säga, i min tolkning, fokus på hur kategorier, relationer och representation uttrycks och upprätthålls i språket. “Interests are *constructed* and *established* in the discursive field, in the political struggle about concepts, and through the introduction of new concepts and metaphors. Thus interests are linguistically constructed” (aa:6, kursivering i originalet). Förmågan att

introducera nya koncept och att erövra nyckelbegrepp och definitionen av dem är avgörande i den historiska processen, menar Stråth (aa:2).¹⁹ Boréus (som också refererar till Stråth) konstaterar att kampen för att etablera egna idéer eller ideologier i det här perspektivet blir en kamp om centrala termers innebörd (Boréus, 1994:39).²⁰ Det är den kampen som jag avser när jag i den här uppsatsen talar om semantisk konflikt.

3.5 Semantiska ramar

För att åskådliggöra den semantiska konflikt som omgärdar *kommunism* respektive *kommunist* i kommunismdebatten kommer jag att använda mig av semantiska ramar så som de beskrivs i Larsson 2004. ”En semantisk ram representerar en generell omvärldskunskap” som Larsson skriver (2004:60). En semantisk ram som inkluderar attribut beskriver både de särdrag som finns och hur de kan relateras till det begrepp som ramen utgår ifrån (aa:63). Ett attribut är, skulle man kunna säga, en aspekt av det begrepp som det relateras till. Till exempel är *mål* ett attribut till *kommunism*. Ett attribut till *kommunist* är *jämförelse*. Attributen beskriver relationen mellan begreppen inom en viss ram (aa:68). Uttryckt på ett annat sätt skulle man kunna säga att attributet *mål* är länken eller relationen mellan värdet *folkets demokrati* och det begreppet som värdet i sammanhanget relateras till, i det här fallet kärnuttrycket *kommunism*. Ett attributivt värde till *jämförelse*, i relation till kärnuttrycket *kommunist*, är *nazist*.

Den semantiska rammetoden har, som alla metoder, nackdelar. I det här fallet handlar det om att det inte finns någon absolut nödvändighet med vilken ett visst attribut sammankopplas med ett visst värde. Som framgår i mitt metodavsnitt och i analysen finns det somliga värden som skulle kunna hänföras till flera olika attribut, till exempel diskuterar jag i metodavsnittet likheten mellan attributen *aktivitet* och *mål*. Det här betyder emellertid inte att

¹⁹ Det kan emellertid vara på sin plats att undra hur Stråth tänker sig att man kan erövra ett begrepp; det är ju uttrycket/beteckningen och innehållet/det betecknade som striden gäller. Eller har Stråth möjligen gått vilse i terminologin och avser ”nyckeluttryck” där han skriver ”nyckelbegrepp”?

²⁰ Boréus originalformuleringen lyder ”kamp om innebörden av centrala begrepp”, men jag har här tagit mig friheten att anta att hon menar centrala ”termer” (uttryck, beteckningar).

vilket attribut som helst är tänkbart till vilket värde som helst. Till exempel verkar det osannolikt att särskilt många språkbrukare skulle ge *kommunism* attributet *smak* eller *geometrisk form*. Värden och attribut ska vara rimliga och encyklopediskt förankrade, så till vida att de speglar de semantiska tankevärldarna som finns kring kommunism i mitt material.

Fördelen med semantiska ramar, jämfört med andra metoder som används för att visa semantiska relationer, som exempelvis komponentanalys och semantiska fält, är att de ”tillåter att – och kan redogöra för hur – ord från olika ordklasser kan relateras till varandra inom de semantiska domäner de kan föras till eller har förts till” (aa:49). De semantiska ramarna som Larsson presenterar i sin avhandling

rymmer dels traditionella semantiska relationer som hyponymi, meronymi, synonymi och antonymi, dels olika encyklopediskt färgade relationer som förekomstplats och funktion. Samtliga dessa kan beskrivas genom *attribut* och *värden* till dessa (ibid, mina kursiveringar).

I centrum för en semantisk ram finns det begrepp som ramen utgår ifrån, i den här uppsatsens fall handlar det om ordet *kommunism*. Det är ”kärnuttrycket” som avgör vilka attribut som kommer i fråga. “Olika människor formulerar beroende på exempelvis syfte och intentionsdjup olika attribut för samma begrepp” (ibid). Jag återkommer till den specifika användningen av semantiska ramar i mitt metodavsnitt. För ett mer ingående resonemang om semantiska ramar, se Larsson 2004 (främst kapitel 3 och 4).

4 Kommunismdebatten 2004/2005 – en bakgrund

Efter att Sveriges Television den 5 oktober 2004 i ett avsnitt av Uppdrag granskning, hade visat ett reportage med rubriken ”Lars Ohlys syn på demokrati” blossade en massmedial debatt upp, kommunismdebatten. I reportaget visade man bland annat att Ohly under sin tid som partisekreterare för vänsterpartiet redigerade ett brev till de så kallade Kirunasvenskarna på ett sådant sätt att det kunde tolkas som att vänsterpartiet ville förminska Stalins brott i dåvarande Sovjetunionen.²¹ Man tog också upp andra uttryck för det stöd gentemot öststatsdiktaturerna som vänsterpartiet och Lars Ohly tidigare hade förmedlat – och som Ohly i reportaget tog avstånd ifrån. Därtill ingick en mängd intervjuer, främst med Lars Ohly själv, men även med partikamrater och före detta partiordförande. Uttrycken *kommunism* och *demokrati* diskuterades i relation till Lars Ohly och vänsterpartiet men de definierades aldrig explicit. Redan i inledningen till reportaget formuleras dock i följande mening en implicit betydelse för *kommunism*: ”Det har gått femton år sen kommunismens sammanbrott”.²² Vid den tidpunkt då reportaget sändes var det femton år sedan Sovjetunionen upplöstes, vilket leder till min tolkning att Uppdrag granskning med *kommunism* avser den samhällsordning som rådde där.

Uppdrag granskningens reportage fick stor medial uppmärksamhet. Två dagar efter att det sändes skrevs ett nytt brev från vänsterpartiet i vilket det oförbehållsamt bad kirunasvenskarna om ursäkt. I den efterföljande debatten framfördes uttryckliga krav, både från partikamrater och andra politiker, på att Lars Ohly skulle sluta kalla sig kommunist. Den 12 oktober rapporterade Svenska Dagbladet att ”en majoritet i vänsterpartiets riksdagsgrupp [var] kritisk till begreppet kommunist” (SvD:s nätupplaga 12 oktober 2004: ”V-majoritet kritiserar Ohlys kommunism”). Väljarstödet uppgavs minska (se till exempel SvD:s nätupplaga 4 december 2004: ”Vänsterpartiet enigt om oenighet”).

²¹ *Kirunasvenskar* används i Uppdrag granskningens reportage om ”kommunister från Norrbotten som på 30-talet åkte till Sovjet i tron att det kommunistiska paradiset fanns där.” (Citat från Uppdrag granskningens hemsida.)

²² Delar av reportaget finns att läsa på Uppdrag granskningens hemsida.

Den 31 oktober 2005 meddelade Lars Ohly att han skulle sluta kalla sig kommunist. I ett pressmeddelande skev han att den kritik som partiet utsatts för hade inneburit att partimedlemmarna många gånger fick inleda samtal med människor som var intresserade av vänsterpartiets politik med att förklara vad de inte stod för.

Jag kommer därför att lämna begreppsdebatten och fortsättningsvis svara nej på frågan om jag är kommunist. I den mening som våra motståndare använder begreppet är ingen medlem i vänsterpartiet kommunist. I deras värld är kommunismen alltid liktydig med stalinism, diktatur och förtryck

skrev Ohly. Beskedet ansågs väntat och tolkades i stort sett som en taktisk åtgärd. (Se till exempel DN:s nätupplaga 30 oktober 2005: "Desperat taktisk manöver av Ohly".²³)

4.1 Vilka är deltagarna i kommunismdebatten?

Kommunismdebatten pågick, som tidigare nämnts, i massmedia. Den mest uppenbara deltagaren i debatten var givetvis Ohly, men vilka var egentligen de andra? Det är svårt att svara på en sådan fråga utan att först göra en noggrann undersökning, och en sådan ingår inte i den här uppsatsen, men jag vill ändå föreslå en tänkbar "rollfördelning". Som en luddig sorts "motståndare" ser jag massmedia. I första hand skulle massmedia företrädas av Uppdrag granskning, eftersom de rent faktiskt ställer Ohly mot väggen och i det aktuella reportaget för ett samtal med honom, det vill säga deltar i debatten. Det förefaller också finnas ett intresse hos Uppdrag granskning att likställa 'kommunism' med dess tillämpning i Sovjetunionen (se tidigare resonemang) och eftersom det framgår i debatten att Ohly inte delar den uppfattningen (se exempelvis utdrag 20 i bilagan) skapas en motsättning. Det kommer dessutom visa sig att åtminstone ledarna i framför allt DN, men också i SvD, driver frågan om betydelsen hos *kommunism* förhållandevis hårt.

²³ Pressmeddelandet på vänsterpartiets hemsida är från 31 oktober 2005, men analysen i Dagens Nyheter verkar ha publicerats den 30 oktober. Varför datumet skiljer sig åt på det sättet vet jag inte.

5 Tidigare forskning

Mig veterligen finns inga tidigare undersökningar som fokuserar kommunismdebatten och det förefaller inte heller som om någon har tittat på *kommunism* i samband med semantisk konflikt eller i samband med semantisk förändring i en bredare betydelse. Däremot finns det flera studier kring betydelseförändring som på ett eller annat sätt kan utgöra en bakgrund till min egen undersökning.²⁴ Jag ska nämna några.

Tidigare omtalade samhällsvetaren Kristina Boréus publicerade 1994 sin avhandling *Högervåg – Nyliberalismen och kampen om språket i svensk debatt 1969-1989*. I den går hon igenom den idéutveckling och det språkbruk som bidrog till den ideologiska förändring, från vänster till höger, som skedde i Sverige under den aktuella tidsperioden. Sina resultat använder hon för att diskutera maktförskjutning i det svenska samhället och för att belysa teorier om språkets strukturerande funktion. Ett centralt resonemang i Boréus bok har att göra med hegemoni (ett begrepp som också nämndes i den här uppsatsens avsnitt 3.3). Boréus menar att "[b]ruket av enskilda termer kan ... utgöra öppningar mot andra idésystem" (aa:31). I hennes avhandling är en ideologi hegemonisk "om den inte är ifrågasatt" (aa:26). Det betyder, menar hon, att hegemoni råder om de två följande kriterierna gäller: a) "Ingen inflytelserik samhällelig aktör framför idéer eller föreställningar som utgör alternativ till ideologins föreställningar" och b) "Språkbruket är för alla inflytelserika samhällliga aktörer konsistent med ideologins föreställningar" (ibid). Om en ideologi är hegemonisk i avhandlingens mening innebär det att den rådande samhällsideologin inte explicit ifrågasätts genom att motföreställningar formuleras (aa:31). "För det andra är ideologin inte heller ifrågasatt implicit genom ett med idésystemet inkonsistent språkbruk" (ibid). Hon exemplifierar genom att påstå att det nyliberalistiska idésystemet skulle bli inkonsistent med ett rättvisebegrepp som innebar att *rättvisa* i någon mån, som jag tolkar det, blev synonymt med *jämlig fördelning*. Detta beror på att termen *rättvisa* "har en djupt rotad specifik performativ funktion i språket, nämligen att den som

²⁴ Boréus påpekar, visserligen 1994, att "detaljerade empiriska studier av kampen om språket förefaller ovanliga" (aa:37).

uttalar att en situation är rättvis inte bara beskriver den, utan också berömmar eller godkänner den” (ibid). Boréus understryker att hegemoni i avhandlingens betydelse kanske aldrig kan vara ”fullt säkrad” i verkligheten. Från en poststrukturalistisk position är hegemoni ”endast ett maximalt effektivt undertryckande av ’det andra’”, skriver hon (aa:33). (Vi kan påminna oss om Ajagán-Lesters, Ledins och Rahms resonemang om *uniaccentuering* (2003: 217) i den här uppsatsen avsnitt 3.3 – i min formulering: utrotandet av heteroglossin.) Boréus fortsätter sitt resonemang med att konstatera att det faktum att hegemoni ”enligt definitionen kanske aldrig fullt ut [kan] förverkligas” (1994:33) inte gör begreppet mindre användbart. ”Det fungerar som en beskrivning av ett slags idealtypssituation att jämföra existerande ideologiska situationer med” (ibid). I jämförelse med en sådan beskrivning av ”hur den offentliga debatten skulle kunna te sig om där rådde nyliberal hegemoni” (1994:302, kursivering i original; skissen över den nyliberala hegemonin finns på sidorna 302-306) finner Boréus att den verkliga debattsituationen i Sverige i slutet av 1980-talet var ”en bit på väg” mot nyliberal hegemoni (ibid). Bland annat var ifrågasättandet av kapitalismen som samhällssystem frånvarande (aa:309) och det ”ekonomiska nyliberala kärnbudskapet var starkt, men inte oemotsagt, utom på punkten om vad som genererar ekonomisk utveckling, där inga alternativa förslag fördes fram” (ibid).

Med Boréus formulering om enskilda termer som öppningar mot idésystem (aa:31) i minne, skulle man kunna se min undersökning av kommunismdebatten som ett komplement till hennes. Då kunde den semantiska konflikten betraktas som en strid om ”öppethållningen” mot idésystemet ’det klasslösa samhället’, å ena sidan, och å den andra ”stängningen” av detsamma. Mer om detta i diskussionsavsnittet 9.2.

Ett viktigt verk, som nyligen (2006) översattes till svenska, är Victor Klemperers *LTI. Tredje rikets språk – En filologs anteckningsbok* från 1975.²⁵ Klemperer var professor i romanska språk vid tekniska högskolan i Dresden, men boken är inte ett vetenskapligt arbete i dess traditionella betydelse. *LTI*.

²⁵ En förlaga, som jag förstår det, publicerades 1947.

Tredje rikets språk – En filologs anteckningsbok är en skissartad kartläggning av såväl det mentala som det språkliga tillståndet i Tyskland 1933-1945. Klemperer var jude och hans forskningsarbete var därför hela tiden förenat med fara. Endast med en hårsman undkom han mot slutet av andra världskriget att föras till koncentrationsläger. I förordet till den svenska översättningen av boken skriver redaktörerna Brylla & Fischer om hur Klemperer försöker karaktärisera det språk ”som fick en sådan avgörande roll i den nazistiska ideologin och då inte minst i den raslära som så eftertryckligt präglade Klemperers egen vardag.” Naturligtvis handlar det om specifika nazistiska ord som ”likriktning”, ”livsrum”, ”det totala kriget” och ”straffexpedition”, skriver Brylla & Fischer, men också om de allmängiltiga ord, till exempel ”folk” och ”historisk”, som under nazitiden förseddes med nya betydelser och värdeladdningar (Brylla & Fischer 2006:11). Med Boréus resonemang i färskt minne kan man tänka sig Tredje rikets språk som ett försök att göra den nazistiska ideologin hegemonisk. Som en jämförelse kan det vara belysande att betänka det som Bo Stråth, som också nämndes i den här uppsatsens avsnitt 3.4, skriver om språket under franska revolutionen (med referens till Lynn Hunt) (1994:4). Så fort ett ord kopplades till den gamla regimens värderingar ersattes det av en ny revolutionär motsvarighet. ”Language did not simply reflect the reality of revolutionary changes, ’but rather was itself transformed in the process of making a revolution’”, skriver Stråth (1994:4). Uppdelningen av det franska samhället i en ”old Regime” och ”a new nation” var en av revolutionens första bedrifter och så snart det var påbörjat var också revolutionen i rullning (aa:4-5).

Margareta Svahn, som är doktor i nordiska språk, gör i sin bok *Den liderliga kvinnan och den omanlige mannen – Skällsord, stereotyper och könskonstruktioner* (1999) en undersökning av könsspecifika skällsord under tre olika tidsperioder. Hon kommer fram till att de kulturella föreställningar om genus som förmedlas i nedsättande ord inte har moderniserats i takt med det svenska samhället och att samtidens bruk av de könsspecifika skällsorden konserverar och reproducerar gammaldags genusföreställningar. Svahn går inte utförligt in på det men i min tolkning handlar hennes undersökning om språkets

organiserande funktion. I bokens avslutande delar diskuterar hon betydelseförändringar, men utan något större teoretiskt djup. Det släktskap som jag ser mellan min undersökning och Svahns utgörs huvudsakligen av att båda fokuserar betydelseglidningar. Bakhtins tankar om socialt inflytelserika aktörers förmåga att ”infektera” vissa aspekter av språket med sin egen intention, gör sig påminna – där de ”socialt inflytelserika aktörerna” i Svahns undersökning får uppfattas som de patriarkala strömningarna. Ord för kvinnor har i ett patriarkat den performativa funktionen i språket att de, så att säga, per definition blir nedsättande. För Svahns resonemang om pejoriseringsprocessen, se sidorna 165-169.

Det är nu inte alla omstridda ord som ohjälpligt slutar i skällsordskategorin (i den mån det nu går att säga att någonting någonsin ”slutar i” något, med den här uppsatsens syn på tillvaron som en ständig process och förhandling). Genusprofessorn Tiina Rosenberg diskuterar i sin bok *Queerfeministisk agenda* (2002) begreppet ’queer’, ett före detta skällsord, som laddas med ”nytt och positivt innehåll” av ”[d]en homosexuella gruppen” (aa:45). ”Samma symboliska övertagande av namn och begrepp har också skett med ord som flata, bög och det engelska ordet dyke” (aa:46), skriver hon. Användningen av nya neutraliserade beteckningar garanterar emellertid inte ”något automatiskt oskadliggörande av homofobi” (ibid). Om en patriarkal samhällsordning pejoriserar ord för kvinnor (som i Svahns undersökning ovan) är det, i min mening, rimligt att tänka sig att ett heteronormativt samhällssystem pejoriserar ord för alla som avviker dels från den dikotomiska uppdelningen *man/ kvinna* och dels ifrån den heterosexuella normen. Rosenberg redogör i sitt avsnitt om queerbegreppet för argument såväl för som emot det progressiva i den semantiska förskjutningen. Kritikerna menar, enligt Rosenberg, att betydelseförändringen i stort sett bara är en ”en postmodern konsumtionsversion av identitetspolitik” (med referens till Donald Morton) (ibid), medan andra, ”i poststrukturalistiskt anda”, påpekar att alla beteckningar är mer än nya beskrivningar av gamla företeelser (med referens till Annamarie Jagose). ”Då termen queer indexerar och därmed till en del skapar ett förändrat förhållningssätt till kön/genus och sexualitet är de semantiska

striderna långt ifrån poänglösa, menar Jagose” (aa:48). Rosenberg själv konstaterar att sådana ”symboliska namnövertaganden” som de i samband med *flata*, *bög* och *dyke*, påverkar attityder och ”även på sikt [kan] leda till sociala förändringar” (aa:47).

6 Material

Materialet för min undersökning utgörs av 27 nyhetsartiklar och ledare ur tre dagstidningar, närmare bestämt Dagens Nyheter (DN), Dala-Demokraten (DD) och Svenska Dagbladet (SvD).²⁶ Eftersom kommunismdebatten pågick från och med att Uppdrag granskning visade sitt reportage den 5 oktober 2004 och fram till och med den 31 oktober 2005, då Ohly meddelade att han inte längre kallar sig kommunist, har jag valt att titta på artiklar som publicerades mellan 1 oktober 2004 och 1 november 2005. Valet föll på dagspressen eftersom den på grund av sin informerande funktion kan sägas utgöra ett sorts kollektivt tankegodts och därmed en väsentlig plats för striden om ords betydelse. Att det blev just DN och SvD är kanske inte så anmärkningsvärt eftersom de är Sveriges två största dagstidningar, men att DD inkluderas, trots sin betydligt blygsammare upplaga, förefaller möjligen underligt. Att valet föll på DD beror emellertid på att jag ville öppna för möjligheten att den, eftersom den är socialdemokratisk, för en annan diskussion kring betydelsen av de vänsterideologiska uttrycken *kommunism* och *kommunist*, än Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet som båda är högerprofilerade.²⁷

Med resonemanget om det kollektiva tankegodset i minne verkar valet av just nyhetsartiklar rimligt. Att jag också har valt att titta på de tre tidningarnas ledare beror på antagandet att kampen om betydelsen hos *kommunism/kommunist* skulle kunna tänkas drivas hårdare och vara mer explicit där, till skillnad från i nyhetstexterna som har ett visst krav på sig att vara objektiva.

Urvalet av artiklar har gått till så att jag genom att söka i respektive arkiv på DN, DD och SvD:s hemsidor har försökt finna så många nyhetstexter respektive ledare som möjligt som handlar om kommunismdebatten, under

²⁶ Jag har använt mig av texter från respektive tidnings nätupplaga. Jag finner ingen anledning att tro att de texterna skiljer sig nämnvärt från de som publiceras i pappersversionen. Dessutom håller jag det för troligt att internetversionerna av tidningarna har fler läsare.

²⁷ SvD:s politiska inriktning är enligt hemsidan obunden moderat och ”redigeras på en värdegrund av förenad liberalism och konservatism”. DN är liberal och ”redigeras i liberal och frisinnad anda” (också enligt tidningens hemsida).

den aktuella perioden.²⁸ Med ledning av frågan ”Var diskuteras betydelsen av orden *kommunism* eller *kommunist*?” har jag sedan valt ut de artiklar som implicit eller explicit knyter betydelse till *kommunism* eller *kommunist*. Eftersom huvudsyftet med den här uppsatsen är att föra en teoretisk diskussion om semantisk konflikt med kommunismdebatten som exempel – och inte att redovisa några kvantitativa resultat – har jag funnit det rimligt att använda introspektion som metod för urvalet, det vill säga jag har själv valt ut sådana passager som jag bedömt vara intressanta för mitt syfte. Det betyder också att jag inte har lagt mig i vinn om att mitt material ska bestå av, exempelvis, lika många ledare från DD som från DN – det märks också tydligt just i fallet med den senare tidningens ledarartiklar (de är betydligt fler än såväl nyhetsartiklarna i allmänhet som ledarna i de andra tidningarna).

En sista påpekan kan vara på sin plats och det gäller min hantering av texternas ”upphovsmän”. I mitt material finns såväl anonyma som undertecknade ledare, nyhetsartiklar från TT (Tidningarnas Telegrambyrå) och dito med reporterns namn som avsändare. Dessutom innehåller såväl ledare som nyhetsartiklar citat från andra källor, till exempel repliker från olika politiker och samhällsdebattörer, men också, i en ledare, utdrag ur en (i någon mån) skönlitterär text (se utdrag 9 i bilagan). I min analys behandlar jag alla dessa textdelar lika; den enda avsändare som jag tar fasta på är tidningen i vilken texterna har publicerats. Så har jag gjort eftersom det är den här uppsatsens syfte att diskutera den semantiska värld som skapas i tidningarnas texter och inte att – i större utsträckning än nödvändigt med tanke på Lars Ohlys obestridliga ”huvudroll” i konflikten – redogöra för enskilda debattörers ståndpunkter.

Alla utdrag som är aktuella för min undersökning återfinns som en bilaga sist i uppsatsen.

²⁸ Sökorden jag använde var *Obly* tillsammans med *kommunism* respektive *Obly* tillsammans med *kommunist*.

7 Metod

För att åskådliggöra de betydelser som förknippas med *kommunism* respektive *kommunist* i mitt material använder jag mig av den semantiska rammetod som i korthet beskrevs i avsnitt 3.5. I det följande kommer jag att gå närmare in på hur jag applicerar metoden på mitt material.

En semantisk ram redogör för de begrepp som, mer eller mindre obligatoriskt respektive prototypiskt, väcks till liv av ett visst ord – med andra ord uttryckets innehållsliga aspekter. Uttryckt på ett annat sätt skulle man kunna säga att en semantisk ram visar hur ett begrepp innefattas i ett annat.

Ett begrepp måste, strikt tolkat, betecknas av ett monolexem, det vill säga ett enda ord. I min analys tar jag mig emellertid friheten att även inkludera kortare fraser, som till exempel *gemensamt ägande*, där frasen utgörs av ett nominalt huvudord, *ägande*, och en bestämning till huvudordet, *gemensamt*. Det är för all del inte helt oproblematiskt, men kan motiveras om man som jämförelse beaktar ett ”monolexem” som *Sovjetkommunism* vilket ju innefattar två begrepp, *Sovjet* och *kommunism*, och är (tänkligen) synonymt med *kommunismen i Sovjet* (skulle också kunna vara till exempel *kommunism från Sovjet*) som inte är monolexikalt. Vi kan, som ytterligare ett exempel, även tänka oss monolexemet *gemensambetsägande* som en synonym till den flerordiga nominalfrasen *gemensamt ägande*.

I fallet med verbfraser, vilka främst är värden till attributet *Aktivitet*, delar jag på begreppsliga grunder, enligt resonemanget ovan, upp predikat och objekt, till exempel *förespråka ett klasslöst samhälle*, på *förespråka* som värde till attributet *aktivitet* och *ett klasslöst samhälle* som värde till attributet *objekt*, där det senare alltså kopplas till *förespråka*. Det blir med andra ord en expanderad, eller rekursiv, ram i och med att attributens värden i sin tur har nya, egna attribut som har värden med attribut och så vidare. Värdet utgörs ibland av flera ord när det är fråga om en verbfras som innehåller huvudverb, hjälpverb och i några fall verbpartikel, som till exempel *kommer bärande med*. Det kan också bli fråga om flera ord i nominalfraser när bestämningarna till ett huvudord är

många, som till exempel värdet till attributet *vision: den som Marx och Engels hade 1848*, där ”vision” är implicit huvudord och resten bestämmingar till detsamma.

Vilka attribut som blir aktuella bestäms av materialet. Till exempel dyker *effekt* upp i mina ramar som ett attribut till värdet *ett bättre samhälle*, som i sin tur relateras till attributet *mål* (se ramen för DN:s ledarartiklar i analysavsnittet). Det verkar, för mig, inte rimligt att ett mål har en effekt, men så beskrivs relationen i det textutdrag som ramen baseras på (utdrag 4, se bilaga). När sådana, i allmänhet märkliga, relationer redovisas i mitt material kan det vara värdefullt att hålla i minne att jag ju i den här uppsatsen inte är ute efter att förmedla en rimlig ordboksdefinition, utan efter att visa hur det semantiska nätverket kring *kommunism* skapas i mitt material, det vill säga i det sociala språkbruket.²⁹

En annan ”skevhet” som blir tydlig vid läsningen av ramarna är att somliga värden syftar på lexemet *kommunism*, till exempel *skällsord* och *belastat*, medan andra syftar på ideologin kommunism; detta gäller i allmänhet. I båda fallen handlar det emellertid om ordets betydelsesida och båda bidrar till den semantiska värld som läsaren får sig till livs när hon eller han läser artiklarna. (Uppdelningen är dock inte på något sätt oviktig för resonemanget om den semantiska konflikten, men det återkommer jag till i mitt diskussionsavsnitt 9.5.)

Som värden till mina attribut har jag valt sådant som i min bedömning har ett uppenbart semantiskt samband med mina kärnuttryck. Ett sådant urval kan inte ske på uteslutande objektiv grund, utan måste i viss utsträckning vara en kvalitativ verksamhet. Dock är det min avsikt att de värden som jag har valt ska vara rimliga och encyklopediskt förankrade, så till vida att de speglar föreställningar som delas av en språkgemenskap.

Somliga formuleringar som jag har stött på i mitt material bidrar till tankevärlden kring *kommunism*, men faller på grund av sin uppbyggnad utanför mina ramar, som utgår ifrån kärnuttrycket *kommunism*. Följande är ett exempel:

²⁹ Här kan man också påminna sig om Bakhtins intresse för sådant som, så att säga, inte hänger ihop. Clark & Holquist skriver att han “devoted himself to specific areas in which the battle could be observed not in a cosmic encounter of abstractions but in skirmishes of everyday life with all of its contingencies, hesitations, and disorder” (1984:8).

”Kommunismens teori kommer alltid att verka trevligare än kapitalismens praktik, för dem som sätter fördelning före frihet” (utdrag 9, se bilaga). Som jag uppfattar det säger den här meningen att kommunismen tilltalar dem som sätter fördelning framför frihet, vilket skulle innebära att *kommunism* hör hemma som värde i en ram kring ”sådana som sätter fördelning framför frihet” med det tänkbara attributet *tilltalas av*. Detsamma gäller följande utdrag:

Att kommunism för många svenskar står för diktatur och förtryck bemöter Lars Ohly med att vänstern då måste bli tydligare än hittills:
- Vi har inte någonting gemensamt med ett samhällssystem som förtrycker sina medborgare och som skapar diktatoriska metoder för att utöva makt (utdrag 21, se bilaga).

Här är det, med hänsyn till Ohlys replik, vänstern som blir förknippat med *kommunism* och inte tvärtom, det vill säga *kommunism* aktualiseras som värde i en ram som utgår ifrån *vänstern*.

Ett annat skäl till att somliga formuleringar, trots sin semantiska närhet till *kommunism*, har fallit bort har med metoden att göra. En tillräckligt rekursiv ram, det vill säga en ram som innehåller flera andra ramar som i sin tur innehåller ytterligare ramar och så vidare, omfattar till slut en hel text, men på kuppen förlorar metoden sin poäng. Det måste, med andra ord, finnas en gräns för hur rekursiv en ram får bli; ett värde kan inte vara hur syntaktiskt och semantiskt omfångsrikt som helst. Följande mening är ett exempel på en formulering som av detta skäl inte finns med i mina ramar: ”Alla har de sagt sig vilja arbeta för en annan sorts demokrati ... som är ... djupare förankrad i de arbetande massornas led” (utdrag 3, se bilaga).

I många fall har jag varit tvungen att göra tolkningar med mycket knapp hjälp från den omgivande texten. Följande mening kan tjäna som exempel: ”Även om man kunde tänka bort våldet, tvånget och misären i kommunismen, som Lars Ohly vill göra, återstår denna fruktansvärda dysterhet; ingen glädje, ingen luft” (utdrag 9, se bilaga). Här avgjordes valet av attributet *resultat av* något så litet som ett semikolon.³⁰

³⁰ Semikolon betonar samband mellan två meningar (eller, som i det här fallet, mindre enheter), till exempel: ”En alternativ läroplan lanserades av elevorganisationen; landets elever hade tagit saken i egna händer.” (Strömqvist

Kommunism

EGENSKAP

Fruktansvärd dysterhet (9)

RESULTAT

Ingen glädje (9)

Ingen luft (9)

(Attributen för värdena *våld*, *tvång* och *misär* redovisas i analysdelen.)

Det måste även påpekas att somliga attribut skiljs åt endast av mycket luddiga gränser. I ett utdrag som följande, ”När [Lars Ohly] nu beskriver sig som demokrat och berättar ... att han hela sitt liv ’arbetat för att utvidga demokratin’ använder han en tankefigur...” (utdrag 3, se bilaga), skulle frasen *utvidga (demokratin)* i stort sett kunna vara värde både till ett attribut som *aktivitet* och *mål*. I det här fallet har jag emellertid tolkat verbfrasen ”arbeta för” som en målformulering och följaktligen knutit värdet *utvidga (demokratin)* till attributet *mål*. Man kan också notera att jag i citatet ovan tolkat Ohly som en representant för kategorin ’kommunist’. Det här återkommer även i andra utdrag. Ett exempel är följande mening: ”När frågan tidigare har ställts på sin spets har Ohly konsekvent satt socialismens ideal före demokratin, så mycket står klart efter tisdagens tv-avslöjande” (utdrag 27, se bilaga). Här beskrivs rent bokstavligen en handling utförd av den specifika personen Lars Ohly, men mot bakgrund av den omgivande kontexten är det min uppfattning att hans verksamhet ska förstås som en kommunistisk handlingar.

7.1 Hur ska ramarna i analysavsnittet läsas?

I Larsson 2004 presenteras ramarna i form av ett ”paraply” med kärnuttrycket ”i toppen” (se till exempel den expanderade semantiska ramen kring *fönster* på sidan 79). Jag har emellertid inte valt samma grafiska utformning. Det beror på att en av mina ramar (för ledarartiklarna i Dagens Nyheter) är så stor att en ”paraplyframställning” skulle bli oöverskådlig. I stället använder jag en mer

2005:177) Man skulle kunna omformulera meningen på följande sätt utan att dess betydelse går förlorad: ”Eftersom landets elever hade tagit saken i egna händer, lanserades en alternativ läroplan av elevorganisationen.” Semikolonet skulle alltså kunna ses som en sorts ”resultatsmarkör” – det är så jag har tolkat det i exemplet från mitt material.

tabelliknande modell, där de olika nivåerna beskrivs genom indrag från vänster, som framgått i tidigare exempel.

Kärnuttrycket, *kommunism*, står i mina ramar längst till vänster och varje underordnad nivå illustreras med ett indrag. Attribut skrivs med versaler (AKTIVITET) och de tillhörande värdena finns en nivå under (Skriker):

Kommunism
AKTIVITET
Skriker (9)

Siffrorna efter värdena står inte för det antal gånger som ett värde anges i mitt material, utan fungerar som referens till det utdrag i bilagan varifrån värdet är hämtat.³¹

Kursiv stil markerar kärnuttryck. I mina ramar finns ett huvudsakligt kärnuttryck, *kommunism*, underordnat kärnuttryck är *kommunist*. Ett tredje kärnuttryck är *att kalla sig kommunist*, en handling som diskuteras i några av texterna i mitt material. Det är inte ett kärnuttryck i den bemärkelse som tas upp i Larsson 2004, men jag tar mig ändå friheten att se det som en kategori som kan ha attribut och värden. Det gör jag för att även kunna åskådliggöra de betydelser som anges för handlingen ”att kalla sig kommunist”, eftersom den bidrar till den tankevärld som omger det huvudsakliga kärnuttrycket *kommunism*. I det mest extrema fallet blir relationerna med kursiverade kärnuttryck såhär:

Kommunism
ANHÄNGARE
Kommunister
AKTIVITET
Kalla sig
OBJEKT
Kommunist
EGENSKAP
Fel (19)

³¹ Trots att jag inte i någon mån avser kvantifiera mitt resultat har jag, för ordningens skull, angivit samma värde, till exempel *Nazist* som värde till attributet *Jämförelse* under kärnuttrycket ’kommunister’, flera gånger eftersom det nämns i flera texter (se ramen för Dagens Nyheters ledare).

Egenskap är med andra ord attribut till värdet *kalla sig + kommunist* och det är den aktiviteten som anses vara ”fel”.

Något som blir uppenbart vid läsningen av mitt material är att det i allmänhet inte görs någon skillnad mellan *kommunism* och *kommunist*. Ett exempel på det finns i följande replik ”Men det är beklagligt att det finns de som fortfarande kallar sig kommunister. Ordet är belastat och förknippas med förtryckande system i det forna Sovjet och östeuropa” (utdrag 11, se bilaga). Här påstås det att ordet *kommunist* förknippas med *förtryckande system*, varför det är rimligt att tro att det egentligen är *kommunism* som åsyftas. Det är också den tolkningen som har lett till att jag har hänfört värdet *förtryckande system* till ramen för *kommunism* och inte *kommunist*. Även följande utdrag uppvisar en svåranalyserad sammanblandning av *kommunist* och *kommunism*. ”K:et’ försvann ur namnet när murens fall fått ordet kommunist att förknippas med nederlag” (utdrag 10, se bilaga). Här sägs det explicit att ”ordet kommunist” förknippas med ”nederlag”, men jag håller det ändå för sannolikt att det är ideologin kommunism, och inte anhängarna, som förknippas med nederlag. Den semantiska närheten mellan de två nyssnämnda orden har jag valt att illustrera genom att göra *kommunist* till värde för attributet *anhängare* under *kommunism*, så att ramen för *kommunist* hamnar inuti den för *kommunism*.

För att underlätta läsningen har jag färgkodat ramarna så att en ljusare ruta markerar ramen för *kommunist* medan en mörkare visar ramen för *kommunism*.

8 Analys

Här följer semantiska ramar för, i bokstavsordning, DN, DD och sist SvD. För varje tidning presenteras först en ram för nyhetsartiklarna och sedan en för ledarna. Efter varje ram följer några kommentarer avseende sådant som jag anser särskilt värt att notera. Siffrorna som anges efter varje värde refererar till ursprungsutdragets nummer i bilagan. Övriga läsanvisningar finns i avsnitt 7.1 Hur ska ramarna i analysavsnittet läsas?

8.1 Nyhetsartiklar från Dagens Nyheter

<i>Kommunism</i>
ANHÄNGARE
<i>Kommunister</i>
VISION
Den som Marx och Engels hade 1848 (1)
EGENSKAP
Skällsord (1)
Envisa (2)
Stolta (2)
JÄMFÖRELSE
Fårskallar (2)
VERSION
Stalinism (2)

I den här ramen ser vi hur egenskapsattributet i ramen för *kommunister* har värden som både refererar till ideologin kommunism (*envisa*, *stolta*) och till beteckningen *kommunister* (*skällsord*).

I utdrag 2 i bilagan påstås det att kommunisterna

inte velat erkänna att stalinismen var fel. Men kanske börjar de tänka om nu. Ursäkten kanske bara är tomma ord, men den kan vara viktig om den får kommunisterna att äntligen kasta stalinismen på historiens sophög.

Här har jag av sammanhanget tolkat stalinismen som en sorts praktik inom kommunismen, och därför valt *stalinism* som värde till attributet *version* – men det är också tänkbart att, till exempel, se relationen som en jämförelse.

8.2 Ledare från Dagens Nyheter

Kommunism

ANHÄNGARE

Kommunister

EGENSKAP

Självutnämnd elit (9)

JÄMFÖRELSE

Nazist (3)

Fascist (3)

Fundamentalister av olika slag (3)

Nazist (7)

Nazist (9)

AKTIVITET

Blundar (4)

Slingrar sig (4)

Gör reträtter (4)

Ifrågasätta (9)

Ersätta

OBJEKT

privat äganderätt (9)

ERSÄTTNINGSOBJEKT

klasslöst samhälle (9)

MOSTÅNDARE TILL

Inskränkning av

OBJEKT

demokratin (9)

MÅL

Utvidga

OBJEKT

demokratin (3)

Demokrati (3)

En annan sorts demokrati (3)

Folkets demokrati (3)

EGENSKAPER

Bättre (3)

Mer äkta (3)

Utvidgad (3)

Socialism (3)

Avskaffa

OBJEKT

kapitalismen (6)

Utvidga

OBJEKT

demokratin (6)

Ett klasslöst samhälle (8)

Gemensamt ägande av

OBJEKT

produktionsmedlen (8)

SORT

Rysk (5)

FÖREKOMSTPLATS

Kuba (5)

AKTIVITET

Förvandla

OBJEKT

människor (4)

NY IDENTITET

förtryckare (4)

massmördare (4)

Korrumpera

OBJEKT

människor (4)

Mördade

OBJEKT

32 miljoner individer (9)

JÄMFÖRELSE

Nazismen (9)

Skriker (9)

Kommer bärande med

OBJEKT

revolutionsfanan (9)

Predikar

OBJEKT

avskaffandet av

OBJEKT

samhällsordningen (9)

Suger energi från

OBJEKT

verklighetens

OBJEKT

utmaningar (9)

Bidrar till

OBJEKT

irrationella lösningar (9)

MÅL

Ett bättre samhälle (4)

EFFEKT

Deformerande (4)

Ett klasslöst samhälle (5)

Kollektivt ägande av

OBJEKT

produktionsmedlen (5)

Det goda samhället (7)

Härska (9)

EXPLICIT ICKE-MÅL

Rädda (9)

Avskaffandet av

OBJEKT

samhälliga missförhållanden (9)

SLAGORD

Makt (9)
 EXPLICIT ICKE-SLAGORD
 Hjälp (9)
 EXPLICIT ICKE-VÄRDEGRUND
 Hjälpens (9)
 Demokrati (5)
 Respekten för
 OBJEKT
 mänskliga rättigheter (5)
 METOD
 Gemensamt ägande (5)
 Revolution (5)
 JÄMFÖRELSE
 Vanartig kusin (5)
 Det demokratiska samhällets överideologi (7)
 Socialism (8)
 Nederlag (10)
 EGENSKAP
 Totalitär (4)
 Universalistisk (7)
 Revolutionär (8)
 Speciell dysterhet (9)
 Våld (9)
 Tvång (9)
 Misär (9)
 Fruktansvärd dysterhet (9)
 RESULTAT
 Ingen glädje (9)
 Ingen luft (9)
 EXPLICIT ICKE-EGENSKAP
 Partikularistisk (7)
 KLIMAT
 Ogästvänligt (9)
 Omänskligt (9)

Värdet till attributet aktivitet, *förvandla*, är en omskrivning som jag har tagit mig friheten att göra i syfte att kunna inkludera värdet i min ram. Formuleringen i ursprungstexten (utdrag 4) lyder: ”Ideologin har gjort människor som sagt sig bara vilja väl till förtryckare och massmördare.” Det är min bedömning att omformuleringen orsakar en liten, men i sammanhanget godtagbar, semantisk förskjutning.

En skillnad som man kan notera i den här ramen, jämfört med nyhetsartiklarna i samma tidning, är att ledarna inrymmer, så att säga, ”mustigare” värden; det pratas om kommunismens egenskaper i termer av

misär, fruktansvärd dysterhet och om dess klimat (!) som *ogästvänligt* och *omänskligt*.
Kommunister jämförs med *nazister, fascister* och *fundamentalister av olika slag*.

Något annat som förtjänar uppmärksamhet är att kommunismen i den här ramen har ett aktivitetsattribut. Ideologin sägs till exempel mörda, korrumpera och ”förvandla” människor till förtryckare och massmördare.

Det, enligt min bedömning, intressantaste utdraget är nummer 9 som innehåller ett ovanligt långt och (i någon mån) skönlitterärt citat. Därur kommer många av de ”mustigaste” attributiva värdena. Citatet innebär också den största utmaningen för mig när det gäller tolkning. Ett exempel är följande mening: ”Kommunismens sista ord är härska, inte rädsla; dess stora slagord är makt, inte hjälp.” Här har jag tolkat formuleringen ”kommunismens sista ord” som något i stil med dess ”yttersta strävan” och valde därför attributet *mål* för värdet *härska*, men här liksom i exemplet ovan (i samband med ramen för DN:s nyhetsartiklar), gäller att även andra attribut kunde vara möjliga.

8.3 Nyhetsartiklar från Dala-Demokraten

<i>Kommunism</i>
ANHÄNGARE
<i>Kommunister</i>
VISION
Det klasslösa samhället (12)
JÄMFÖRELSE
Socialist (14)
EGENSKAP
Skällsord (16)
EGENSKAP
Förstört (13)
Belastat (11)
JÄMFÖRELSE
Förtryckande system (11)
FÖREKOMSTPLATS
Det forna Sovjet (11)
Östeuropa (11)
Diktaturer (12)
Leninism (13)
Förtryck (15)
Diktatur (15)

Under attributet *jämförelse*, i ramen för *kommunism*, finns här värdena *förstört* och *belastat*. Båda avser beteckningen *kommunism*. Samma gäller egenskapen *skällsord*.

8.4 Ledare från Dala-Demokraten

<i>Kommunism</i>
ANHÄNGARE
<i>Kommunister</i>
AKTIVITET
<i>Kalla sig</i>
OBJEKT
<i>kommunist</i>
EGENSKAP
Civilkurage (17)
URSPRUNG
Karl Marx (18)
1850-talet (18)
MÅL
Det klasslösa samhället (18)
JÄMFÖRELSE
De forna diktaturerna
FÖREKOMSTPLATS
Sovjetblockets länder (18)

Värt att notera i den här ramen är att vi ser en hänvisning till aktiviteten ”att kalla sig kommunist”, vilken förknippas med *civilkurage*. Dessutom nämns kommunismens ideologiska ursprung (*Karl Marx* och *1850-talet*) explicit.

8.5 Nyhetsartiklar från Svenska Dagbladet

<i>Kommunism</i>
ANHÄNGARE
<i>Kommunister</i>
MÅL
Ett samhälle
SUBJEKT I AVSAKNAD AV
Klass (20)
Förtryck (20)
AKTIVITET
<i>Kalla sig</i>
OBJEKT
<i>kommunist</i>
EGENSKAP
Fel (19)

	Omdömeslöst (22)
	Nästan kränkande (22)
	Provocerande (22)
Medför	
OBJEKT	
	problem (24)
JÄMFÖRELSE	
	Sovjetkommunismen (20)
	Diktatur (23)
	Förtryck (23)
	Sovjetdiktatur (24)
	Elände (24)
	Förtryck (24)
METOD	
	Gemensamt ägande (21)
MÅL	
	Det klasslösa samhället (21)
RESULTAT	
	Diktatur (21)
	Förtryck (21)

Under attributet *aktivitet*, i ramen för *kommunist*, ser vi här värdet *medför* + *problem* och det avser i den aktuella kontexten beteckningen *kommunist*, inte anhängaren av ideologin.

Värt att notera är också att egenskapsattributet i ramen för *kommunist* hör samman med aktiviteten ”att kalla sig kommunist”. Det anses i de aktuella texterna med andra ord *fel*, *omdömeslöst*, *nästan kränkande* och *provocerande* att kalla sig kommunist.

Vi ser också att *diktatur* och *förtryck* knyts till *kommunism* genom relationen resultat.

8.6 Ledare från Svenska Dagbladet

<i>Kommunism</i>
ANHÄNGARE
<i>Kommunister</i>
AKTIVITET
Prioriterar
OBJEKT
klasskampen (25)
Nedprioriterar
OBJEKT
det feministiska kriget (25)
Sätter
OBJEKT

	socialismens ideal
	PRIORITERING
	före demokratins (27)
Har satt	
	OBJEKT
	socialismens ideal
	PRIORITERING
	före demokratins (27)
	EXPLICIT ICKE-EGENSKAP
	Demokrat (27)
	POTENTIELLA ANHÄNGARE
	Militanta kamrater (26)
	AKTIVITET
	Trakasserier (27)
	INNEHAV
	Planekonomi (26)

I den här ramen har jag tagit mig friheten att formulera aktiviteten ”nedprioriterar” trots att ett sådant verb saknas i ursprungstexten:

Senare tids kvinnliga strömhopp från partistyrelsen har rimligen något samband med att Lars Ohly kallar sig kommunist och hellre prioriterar klasskampen än det feministiska kriget mellan könen (nr 25, se bilaga).

Det är min bedömning att min omformulering inte påverkar ramnehållet på ett missvisande sätt.

Vi ser också hur *demokrat* anges som en explicit icke-egenskap hos kommunister och att kommunismen här, liksom i ramarna för DN:s ledare, ägnar sig åt en aktivitet, nämligen *trakasserier*.

I likhet med ramen för DN:s ledare redovisar den här ramen även en (om än mindre) tendens till ”mustigare” attributiva värden. Dit räknar jag det nyss nämna värdet *trakasserier* samt *militanta kamrater*.

8.7 Sammanfattning och avslutande kommentarer

Även om det i några fall kan råda tvekan om vilket attribut som bör hänföras till vilket värde i en viss ram, är det min uppfattning att det inte kan råda några tvivel om att de betydelser som kopplas samman med *kommunism* (och med de underordnade kategorierna *kommunist* och *att kalla sig kommunist*) är motstridiga. Vi har sett hur kommunister jämförs med nazister (3) och fascister (3)

samtidigt som kommunismen påstås vara en universalistisk ideologi ("i princip omfattar dess vision om det goda samhället alla människor") (7). Målet för kommunismen sägs å enda sidan vara ett samhälle utan förtryck (20) och, å den andra, att härska (9). Kommunisterna påstås vilja utvidga demokratin (3) och samtidigt görs, i ett annat utdrag, en uttrycklig separation mellan 'kommunist' och 'demokrat' (27). Vi har också sett att aktiviteten "att kalla sig kommunist" både beskrivs som provocerande (22) och fel (19), å ena sidan, och som ett uttryck för civilt mod (17) å den andra. Dessutom råder en uppenbar oreda när det gäller problemformuleringen – ibland är det beteckningen *kommunist* som diskuteras, ibland dess innebörd. Min slutsats efter den här analysen är alltså att det i mitt material inte råder någon "fred" i den semantiska tankevärlden kring *kommunism*.

Min avsikt har, som tidigare nämnts, inte varit att göra en jämförande studie mellan de olika tidningarna men jag ska ändå ägna några rader åt ett par jämförande noteringar eftersom jag i mitt materialavsnitt motiverade valet av tidningar och textsorter med antagandet att DD skulle föra en annan diskussion kring betydelsen av *kommunism* och *kommunist* än de båda andra tidningarna och att den semantiska striden skulle drivas hårdare och vara mer explicit i ledarna än i nyhetstexterna. Av analysen anser jag att det har framgått att ledarna, särskilt DN:s, men även i någon mån SvD:s, är mer aktiva agenter i kampen om diskursiv makt, än nyhetstexterna, i och med de många "mustiga" attributiva värdena. Antagandet att en vänsterprofilerad tidning skulle inta en annan position än de högerprofilerade i kommunismdebatten verkar också i någon utsträckning riktigt. I en av ledarna från DD förknippas aktiviteten "att kalla sig kommunist" med *civilt mod*, vilket i min uppfattning verkar otänkbart i de båda andra tidningarna. Dessutom verkar man prata mer om problemen med beteckningen *kommunist* än om problemen med ideologin *kommunism*.

Något mer ska också sägas om det citat som finns med i utdrag 9, och som återfinns i ramen för DN:s ledare. Att man använder en (åtminstone i någon mån) skönlitterär källa, "med särskild adress till Lars Ohly" och med motiveringen att författaren "är en bra pedagog", är i min mening anmärkningsvärt. För det första eftersom skönlitterära texters betydelse har

större extension, vilket gör de semantiska relationerna svårare att sätta fingret på och läsaren mer ”försvarslös” om hon eller han har en önskan att förhålla sig kritiskt till de semantiska processerna. För det andra är det i mitt tycke problematiskt att använda en skönlitterär text som led i en argumentation som drivs av tesen ”Därför är jag inte kommunist” (vilket är rubriken på den artikel i vilken citatet återfinns). Som jag ser det hade ett sådant citat inte kunnat finnas i en nyhetsartikel och att dess närvaro i ledaren utgör ytterligare grund för antagandet att den semantiska striden om *kommunism* är ”skarpare” i ledarna än i nyhetsartiklarna.

9 Diskussion

9.1 Separationen mellan uttryck och innehåll

Hur kan man se på Ohlys uttalanden i Agenda, som refererades i inledningen, där Ohly sa att han inte längre skulle använda uttrycket *kommunism* men att han skulle fortsätta omfatta drömmen om det klasslösa samhället:

- Jag kommer inte att använda det begreppet längre, upprepade Ohly om och om igen.
- Och motiverade det med att många radikala människor ser det som ett hinder att han kallar sig kommunist. ...
- Men han vägrade svara på frågan 'om han fortfarande är kommunist'.
- Jag kommer att förbli trogen idealen om [sic!] det klasslösa samhället, gled han undan (DN 30/10 2005: Desperat taktisk manöver av Ohly.)

Artikelförfattaren anser att Ohly ”glider undan” när han inte vill svara på frågan om han *är* kommunist eller inte. Jag tolkar den formuleringen som uttryck för en önskan hos artikelförfattaren att Ohly ska göra samma koppling mellan uttryck och innehåll som han. Frågan som inte ställs är, som jag uppfattar det, hela tiden (genomgående i debatten): ”Vad menar du med uttrycket *kommunism*?” Ohlys svar tolkar jag som att han i det här citatet inte har släppt kopplingen mellan innehållet 'det klasslösa samhället' och uttrycket *kommunism*. Det vill säga: för egen del, i hans förståelse av uttrycket, *är* han fortfarande kommunist, men eftersom det inte längre kommunicerar det innehåll som han vill förmedla till sin språkgemenskap, blir uttrycket oanvändbart. Vi kan dra oss till minnes resonemanget i uppsatsens teorigrund om den språkliga konventionen som tecknets enda ”stabilisator” (3.2). Om vi vill tillhöra en språklig gemenskap måste vi använda ett uttryck i samma mening som alla andra i samma gemenskap. I utdrag 16 talar Ohly om just den problematiken:

- Men [Lars Ohly] får också höra begreppet kommunist som skällsord av politiska motståndare.
- Om de ska bestämma vad jag menar, nej, då är jag inte kommunist. Jag är det bara i den meningen som jag bestämmer.

Kanske var det det som hände när Ohly bestämde sig för att sluta kalla sig *kommunist*, han insåg att det inte var han som bestämde utan de ”politiska motståndarna”.

9.2 *Kommunism* som öppning mot ett annat idésystem

Med Boréus formulering om termer som öppningar mot idésystem (1994:31) i åtanke kan det vara givande att diskutera kommunismdebatten med ledning av kategorierna *heteroglossi* och *hegemoni*. I avsnitt 5 föreslår jag en tolkning av den semantiska konflikten som en strid om ”öppethållningen” mot idésystemet ’det klasslösa samhället’, å ena sidan, och å den andra ”stängningen” av detsamma. Om vi antar att anledningen till att Ohly bestämde sig för att sluta använda uttrycket *kommunist* var att det inte längre förmedlade innehållet ’det klasslösa samhället’, förefaller det vara rimligt att anta att uttrycket *kommunism* i språkgemenskapen inte längre utgör den öppning mot idésystemet ’det klasslösa samhället’ som det en gång gjorde.

Ajagán-Lester, Ledin och Rahm (2003) beskriver, som bekant, hegemoni som ett tillstånd när en majoritet av befolkningen delar samma uppfattningar och samma världsåskådningar (aa:217). De menar att en sådan konsensus etableras genom utrotandet av det mångröstade, heteroglossin. Det är, i min mening, möjligt att tänka sig utgången av kommunismdebatten, stängningen av uttrycket *kommunism*, som ett resultat av just den utrotningen av heteroglossin. Ajagán-Lester, Ledin och Rahm skriver mycket riktigt också att uniaccentueringsprocessen består i att ”[v]issa meningar och betydelser utestängs från den offentliga diskussionen medan andra ... presenteras som de enda giltiga” (ibid). Det är, lite tillspetsat, möjligt att tänka sig att massmedia, som jag i avsnitt 4.1 presenterade som tänkbar motståndare till Ohly (och i praktiken även till hans meningsfränder), lyckades med att ”stjäla” *kommunism* och, med Bakhtins ord, infektera det med den egna intentionen (1934-35:276).

Som tidigare nämnts kom Boréus i sin avhandling fram till att debattsituationen i Sverige i slutet av 1980-talet var ”en bit på väg” mot nyliberal hegemoni (1994:302). Hon konstaterade att ifrågasättandet av

kapitalismen som samhällssystem var frånvarande (aa:309). Kanske kan ”stängningen” av *kommunism* som uttryck för ’det klasslösa samhället’ ses som ytterligare ett steg på vägen mot nyliberal hegemoni. Ifrågasättandet av kapitalismen som samhällssystem torde, så att säga, inte bli lättare när ett oppositionellt uttryck blivit oanvändbart.

Vad betyder det för språkgemenskapen att *kommunist* inte längre öppnar mot ’det klasslösa samhället’? Några tankar om det följer i nästa avsnitt.

9.3 *Socialism* näst på tur?

Vad händer med *socialism* när *kommunism* har blivit oanvändbart? I några av utdragen i mitt material har jag noterat en betydelseglidning som knyter ’socialism’ till ’kommunism’. Följande är ett exempel:

För även om Ohlys vänsterparti nu faktiskt tvingas att oförbehållsamt be Kirunasvenskarna om förlåtelse för de trakasserier som de utsattes för i kommunismens namn, så envisas Ohly alltjämt med att kalla sig kommunist. Persson kan anständigtvis inte smita undan frågan om ledaren för det största av samarbetspartierna är demokrat. När frågan tidigare har ställts på sin spets har Ohly konsekvent satt socialismens ideal före demokratin, så mycket står klart efter tisdagens tv-avslöjande (utdrag 27).

I den här texten ifrågasätts, i förstone, om kommunism och demokrati är förenligt och ”när frågan ställs på sin spets” visar det sig att Ohly, som är kommunist, har satt *socialismens* ideal före demokratin. Därmed blir även socialismen, i min tolkning, oförenlig med demokrati. Idealen ställs mot varandra och därför är det min tolkning att demokratiska ideal, enligt texten, varken i ingår kommunismen eller socialismen. På det här sättet knyts kommunism och socialism samman, man skulle kunna uttrycka det som att *socialism* här ”infekteras” med samma ”smittor” som *kommunism* (i utdrag 12 säger en person att hon aldrig skulle kunna tänka sig att kalla sig att kalla sig kommunist: ”Ordet är så smittat av diktaturer”). Det kan, menar jag, finnas anledning att beakta möjligheten att även *socialism* kan komma att bli utsatt för en semantisk strid.

9.4 Massmedias roll

Om vi åter igen minns Bakhtins ord om de socialt betydelsefulla yttrandenans förmåga att ”infektera” vissa aspekter av språket med dess egen intention (1934-35:276), är det som jag ser det rimligt att se på massmedia som en väsentlig plats för sådana ”socialt betydelsefulla yttranden”. Massmedia måste sägas vara vårt samhälles enskilt största informationsförmedlare och utgör, som jag var inne på i materialavsnittet, en väsentlig plats för skapandet av det kollektiva tankegodset. Tidningstexter, som är den del av massmedia som mitt material kommer från, är liksom allt annat språkbruk inte ett genomskinligt medium som återger verkligheten sådan den ”är” (se resonemanget om den konstruktivistiska språksynen i avsnitt 3.4). Tvärtom är massmedias agenter i allra högsta grad med i den betydelseskapande processen.

En annan aspekt av Bakhtins konstaterande om socialt inflytelserika aktörer och deras förmåga att skapa slogans, ”praise-words” och skällsord skulle kunna vara att den typen av makt över språkbruket rent av är definitionen på en socialt inflytelserik aktör. Det är möjligt att vrida på resonemanget och se kommunismdebatten som en kraftmätning som gällde inflytande över det kollektiva tankegodset; den aktör som lyckades med att förankra sin betydelse i den allmänna språkgemenskapen var också den som hade mest socialt inflytande. Att Ohly drog sig ur betydde, ur det här perspektivet, att han insåg sig besegrad; han var inte tillräckligt inflytelserik. Det är tänkbart att anledningen till att massmedia lyckades stänga öppningen mot ’det klasslösa samhället’ är att de både var deltagare och förmedlare av debatten.

9.5 Ordet eller ideologin?

En ”skevhet” som blir tydlig i mitt material är att kommunismdebatten inte verkar innehålla någon enhetlig problemformulering. I somliga artiklar talas det om problemet med ordet *kommunist*, det påstås vara belastat (11) och medföra problem (24); det talas om att det är fel (19) och omdömeslöst (22) att kalla sig kommunist. I andra texter är det kommunism som ideologi som ligger i centrum; den anses bland annat vara totalitär (4) och dyster (9). En tolkning

som jag gör utifrån ovanstående resonemang är att det kan ligga olika intressen bakom valet av problemformulering. Det är möjligt att den som vill misskreditera den politiska drömmen om det klasslösa samhället, riktar in sig på att beskriva ideologin kommunism, medan den som vill förhålla sig mer neutralt till ideologin (jag tänker mig att denna hållning hör till nyhetsartiklarnas genre) – eller positivt – hellre adresserar den koppling som ordet *kommunist* har fått till dess tillämpning i till exempel Sovjetunionen, det vill säga man lämnar diskussionen om ideologin därhän.

Lite tillspetsat skulle man kunna säga att det finns två ”drag” i mitt material. Det ena är diskussionen om hur ordet *kommunism* är belastat (11), förstört (13) och smittat av diktaturer (12) och det andra är den diskussion som bidrar till att göra ordet belastat, förstört och smittat, det vill säga, med andra ord: att ge det en negativ performativ funktion i språket. För att parafrasera Boréus resonemang om att den som uttalar att en situation är rättvis inte bara beskriver den, utan också berömmar eller godkänner (1994:31), skulle vi kunna säga att den som uttalar att en situation är kommunistisk inte bara beskriver den utan också fördömer den.

9.6 Var Sovjetunionen kommunistiskt?

I analysen noterade jag några tillfällen där kommunism fick aktivitet- och resultatsattribut; ideologin sades till exempel ha mördat (9) och som resultat av ’det klasslösa samhället’ angavs diktatur och förtryck (21). Vad är det som händer när *kommunism* får aktivitet- och resultatsattribut?

Som jag ser är det inte helt oproblematiskt att en ideologi definieras av den aktivitet som sker i dess namn och inte heller anser jag det finnas en given koppling mellan en politisk dröm och ett resultat. I utdrag nummer 4, diskuteras ”de kommunistiska idealens deformerande verkan” som i kombination med makt blir ”desto mer förödande”. I min mening måste det vara metoder, inte ideal, som får konsekvenser. Ett ideal i sig påbjuder ingen handling. Till exempel kan vi anse att det vore idealiskt om det inte förekom någon miljöförstöring på jorden, men en sådan dröm leder inte med

nödvändighet till någon handling överhuvudtaget. Med andra ord skulle man kunna ställa sig frågan: Vill de som förknippar ideologin med aktiviteter och resultat göra mål och metod till ett?

I min tolkning finns det en krock mellan å ena sidan 'det klasslösa samhället' och å den andra den samhällsordning som fanns i Sovjetunionen och som benämndes *kommunism*. Frågan som aldrig uttryckligen ställs i mitt material är: Var den sovjetiska regimen kommunistisk? Och vad menar vi med kommunistisk? Om kommunism är "ett samhälle utan klass och förtryck" (20) och det sovjetiska samhället en diktatur, kan det ändå ha varit kommunistiskt?

Det är, i min mening, värt att beakta frågan om det kan finnas ett intresse bakom sammanslagningen av kategorierna mål och metod. För den som vill "belasta" ordet kommunism, förefaller det vara till nackdel att öppet diskutera kategorin metod eftersom man då öppnar för möjligheten att det skulle finnas flera tänkbara alternativ; att de försök som vi känner till för att uppnå målet (i den mån de verkligen har varit uppriktiga, det måste givetvis också finnas ett samtal om vad som menas med 'det klasslösa samhället') kanske inte är de enda möjliga. I förlängningen borde ett sådant resonemang leda till en separation mellan målet och de metoder som har tillämpats i syfte att uppnå det – och det skulle i sin tur möjligen kunna leda till fortsatt liv för ideologin. Huruvida en sådan ideologi kan fortsätta benämnas *kommunism* eller inte, är emellertid en annan fråga.

10 Avslutning

Under tiden som jag arbetade med den här uppsatsen publicerade moderaterna en artikel vars rubrik löd ”I dag samlas arbetarrörelsen i Sverige” (1 maj 2007). Partisekreteraren Per Schlingmann skrev om hur ”alla som dagligen går till sina arbeten” har chansen att manifestera solidaritet och ge röst åt missnöje, ”precis som vi svenskar gjort varje första maj i snart 120 år.”

Arbete är för [moderaterna] grunden till människors makt över det egna livet och grunden för Sveriges välstånd. Vi värnar arbete och tycker att arbete alltid ska löna sig. Därför är vi Sveriges nya arbetarparti.

Moderata samlingspartiet är med andra ord, enligt den här texten, Sveriges nya arbetarparti, men vilken betydelse lägger de egentligen i ordet *arbetare*? Här finns anledning att notera ytterligare ett uttryck som utsätts för semantisk förskjutning. Om den första demonstrationen 1890 skriver Schlingmann: ”Vädret var vackert och två talarstolar var uppställda på Gärdet för bland annat Hjalmar Branting och August Palm”, och fortsätter: ”Vi får hoppas på ett vackert väder även i år för det finns mycket att kämpa för på den svenska arbetsmarknaden.” Det finns skäl att fråga sig vad det är det som händer när ett traditionellt högerparti på det här sättet skriver in sig i en klassisk vänsterberättelse.

Emellertid: Den här uppsatsen har kommit till sitt slut. De ovanstående funderingarna utgör en riktning, för mig eller någon annan, inför fortsatt arbete, besläktat med det som jag har presenterat i den här uppsatsen.

Sist vill jag nu rikta ett stort tack till Ulf Larsson för utmärkt handledning och detsamma till Kim Metso för bollplankning och ovärderlig hjälp med textinmatningen när mina armar och axlar värkte.

Källförteckning

LITTERATUR

- Ajagán-Lester, Luis, Ledin, Per och Palm, Henrik, 2003: Intertextualiteter. I: Englund, Boel och Ledin, Per (red.): *Teoretiska perspektiv på sakprosa*. Lund: Studentlitteratur.
- Bachtin, Michail, 1988: *Det dialogiska ordet*. Gråbo: Bokförlaget Anthropos
- Bakhtin, Mikhail, 1934-5: Unitary Language. I: Burke, Lucy, Crowley, Tony och Girvin, Alan (ed.), 2000: *The Routledge Language And Cultural Theory Reader*, 2 uppl. London: Routledge
- Boréus, Kristina, 1994: *Högervåg – Nyliberalismen och kampen om språket i svensk debatt 1969-1989*, 1 uppl. Stockholm: Tidens förlag.
- Brylla, Charlotte och Fischer, Otto, 2006: Förord. Filolog utan bibliotek. I: Klemperer, Victor: *LTI. Tredje rikets språk – en filologs anteckningsbok*. Göteborg: Glänta produktion
- Burke, Lucy, Crowley, Tony och Girvin, Alan, 2000: General introduction. I: Burke, Lucy, Crowley, Tony och Girvin, Alan (ed.): *The Routledge Language And Cultural Theory Reader*, 2 uppl. London: Routledge
- Clark, Elizabeth A., 2004: *History, Theory, Text. Historians and the Linguistic Turn*. Harvard University Press
- Clark, Katerina och Holquist, Michael, 1984: *Mikhail Bakhtin*. Harvard University Press
- de Saussure, Ferdinand, 1970: *Kurs i allmän lingvistik*, 1 uppl: Bo Cavefors Bokförlag (Originalalets titel: *Cours de Linguistique Générale*, 1916)
- Hall, Stuart, 1997: The work of representation. I: Hall, Stuart (ed.): *Representation: Cultural representation and signifying practices*. London: Sage.
- Halliday, Michael, 1978: *Language as social semiotic. The social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold.
- Hellspong, Lennart och Ledin, Per, 1997: *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

- Klemperer, Victor, 2006: *LTI. Tredje rikets språk – en filologs anteckningsbok*.
Göteborg: Glänta produktion. (Originallets titel: *LTI. Notizbuch eines Philologen*, Leipzig, 1975.)
- Larsson, Ulf, 2004: *De fyra elementen. En semantisk motivstudie i Gunnar Ekelöfs En Mölna-Elegi*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International. (Elektronisk utgåva här: <http://www.diva-portal.org/su/abstract.xsql?dbid=133>)
- Pettersson, Anders, 1991: Strukturalism. I: Entzenberg, Claes och Hansson, Cecilia (red.): *Modern litteraturteori. Från rysk formalism till dekonstruktion. Del 2*. Lund: Studentlitteratur.
- Rosenberg, Tiina, 2002: *Queerfeministisk agenda*. 1 uppl. Stockholm: Atlas.
- Sjöström, Sören, 2001: *Semantisk förändring. Hur ord får nya betydelser*, 1 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Stråth, Bo, 1990: Introduction. I: Stråth, Bo (ed): *Language and The Construction of Class Identities*. Göteborg: Gothenburg University Press.
- Strömquist, Siv, 2005: *Skrivboken. Skrivprocess, skrivråd och skrivstrategier*, 5 uppl. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Svahn, Margareta, 1999: *Den liderliga kvinnan och den omanlige mannen. Skällsord. Stereotyper och könskonstruktioner*, 1 uppl. Carlssons Bokförlag, Stockholm
- Thibault, Paul J., 1997: *Re-Reading Saussure. The dynamics of signs in social life*. London: Routledge.
- van Reis, Mikael, 1991: Poststrukturalism. I: Entzenberg, Claes och Hansson, Cecilia (red.): *Modern litteraturteori. Från rysk formalism till dekonstruktion. Del 2*. Lund: Studentlitteratur.
- Wittgenstein, Ludwig, 1992: *Filosofiska undersökningar*, 2 uppl. Stockholm: Stiftelsen Bokförlaget Thales. (Originallets titel: *Philosophische Untersuchungen/Philosophical Investigations*, 1953.)
- Öberg, Johan, 1988: Efterord. I: Bachtin, Michail, 1988: *Det dialogiska ordet*. Gråbo: Bokförlaget Anthropos

ÖVRIGT

ARTIKEL

Idag samlas arbetarrörelsen i Sverige 1/5 2007

<http://www.moderat.se/artikel.aspx?webbid=1&menyid=1&artikelid=27337>

TIDNINGAR NÄTUPPLAGA

NYHETSARTIKLAR FRÅN DALA-DEMOKRATEN

DD 1/10 2004: ”Vi var många som stod emot”

www.dalademokraten.se/ArticlePages/200409/30/20040930094205_DD782/20040930094205_DD782.dbp.asp

DD 9/10 2004: Dalavänsterns ordförande förskräckt över avslöjande

www.dalademokraten.se/ArticlePages/200410/08/20041008141405_DD615/20041008141405_DD615.dbp.asp

DD 13/10 2004: Dalavänstern ställer inga nya krav på Ohly

www.dalademokraten.se/ArticlePages/200410/12/20041012135428_DD468/20041012135428_DD468.dbp.asp

DD 21/10 2004: Ragnhild Pohanka försvarar Lars Ohly

www.dalademokraten.se/ArticlePages/200410/20/20041020144918_DD728/20041020144918_DD728.dbp.asp

DD 27/10 2004: Vänstern tappar – nere på 6,5 procent

www.dalademokraten.se/ArticlePages/200411/26/20041126133108_DD389/20041126133108_DD389.dbp.asp?size=3

DD 12/4 2005: Lars Ohly till svars för kommunism

www.dalademokraten.se/ArticlePages/200504/11/20050411210541_DD598/20050411210541_DD598.dbp.asp

LEDARE FRÅN DALA-DEMOKRATEN

DD 6/12 2004: Ena vänsterpartiet

www.dalademokraten.se/ArticlePages/200412/05/20041205173438_DD120/20041205173438_DD120.dbp.asp

DD 1/11 2005: Ohly är inte kommunist mer

www.dalademokraten.se/ArticlePages/200510/31/20051031111118_DD614/20051031111118_DD614.dbp.asp

NYHETSARTIKLAR FRÅN DAGENS NYHETER

DN 4/10 2004: Ohly medger naiv tro på DDR

www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1042&a=327822

DN 6/10 2004: Ohly ber Kirunasvenskar om ursäkt

www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1042&a=328309

LEDARE FRÅN DAGENS NYHETER

DN 8/10 2004: Lars Ohly poserar som demokrat

www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=576&a=328798

DN 9/10 2004: Viktigare än åsikten är vad åsikten gör med oss

www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=329219

DN 13/10 2004: Ohlys kommunism och socialdemokratins självbild

www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=576&a=330708

DN 14/10 2004: Stora ord i småsaker

www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=331116

DN 15/10 2004: Temo får knappast Ohly att ligga sömnlös

www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1488&a=331543

DN 20/10 2004: Ska det vara så svårt att slå i en ordbok?
www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=333481
DN 24/10 2004: Varför jag inte är kommunist
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=577&a=334933>
DN 12/8 2005: Schyman ett större hot än Zethraeus avhopp
www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=449147

NYHETSARTIKLAR FRÅN SVENSKA DAGBLADET

SvD 6/10 2004: Lars Ohly ber Kirunasvenskar om ursäkt
www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_8245451.asp
SvD 6/10 2004: Vänsterpartiet ber om ursäkt
http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_8245484.asp
SvD 11/10 2004: Ordboken Ohlys nya vapen
http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_8269605.asp
SvD 13/10 2004: Ohly höll försvarstal i riksdagen
http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_8283496.asp
SvD 12/10 2004: V-majoritet kritiserar Ohlys kommunism
www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_8275202.asp
SvD 18/9 2005: Ohly omprövar sin kommunistroll
http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_10569471.asp
SvD 4/12 2004: Vänsterpartiet enigt om oenighet
http://www.svd.se/dynamiskt/inrikes/did_8677489.asp

LEDARE FRÅN SVENSKA DAGBLADET

SvD 9/10 2005: När splittring är så mycket roligare
www.svd.se/dynamiskt/ledare/did_10728200.asp
SvD 30/9 2005: Vänsterpartiet kommunisterna
www.svd.se/dynamiskt/ledare/did_10658943.asp
SvD 7/10 2004: Smit inte undan
www.svd.se/dynamiskt/ledare/did_8247871.asp

POLITISK ANALYS

Desperat taktisk manöver av Ohly 31/10 2005
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=481328>

PRESSMEDDELANDE

Nu lägger vi kommunismdebatten bakom oss! 31/10 2005
www.vansterpartiet.se/PUB_LasseHarOrd/29236.cs

TEVEPROGRAM

Uppdrag granskning, Lars Ohlys syn på demokrati 5/10 2005
svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=15777&a=264856

BILAGA

NYHETSARTIKLAR FRÅN DAGENS NYHETER

- 1** Varför fortsätter du att kalla dig kommunist? Dina politiska motståndare använder ju ofta begreppet som ett skällsord?
– Jag knyter fortfarande tillbaka till den vision som Marx och Engels hade 1848.
(DN 4/10 2004: Ohly medger naiv tro på DDR)
- 2** [Kirunasvensken Alice Eriksson Kalla:]
– Kommunisterna är envisa och stolta,[sic!] fårskallar. De har inte velat erkänna att stalinismen var fel. Men kanske börjar de tänka om nu. Ursäkten kanske bara är tomma ord, men den kan vara viktig om den får kommunisterna att äntligen kasta stalinismen på historiens sophög.
(DN 6/10 2004: Ohly ber Kirunasvenskar om ursäkt)

LEDARE FRÅN DAGENS NYHETER

- 3** När [Lars Ohly] nu beskriver sig som demokrat och berättar - som i en intervju i TV-Aktuellt häromkvällen - att han hela sitt liv "arbetat för att utvidga demokratin" använder han en tankefigur som genomsyrat alla utopier, lika typisk för kommunister som för nazister, fascister och fundamentalister av olika slag. Alla har de sagt sig vilja arbeta för en annan sorts demokrati, en folkets demokrati som är bättre, mer äkta, utvidgad och djupare förankrad i de arbetande massornas led. Ohly säger aldrig hur han vill utvidga demokratin (exempelvis lägre rösträttsålder, majoritetsval i enmansvalkretsar), bara att han alltid arbetat för demokrati och socialism. Begreppen blir likvärdiga.
(DN 8/10 2004: Lars Ohly poserar som demokrat)
- 4** Lars Ohly och hans trosfränder hävdar att kommunismen står för ett ideal om ett bättre samhälle. Men vad denna vilja att hålla fast vid kommunismen gjort med kommunisterna är ingen uppbygglig syn. Idealet som de vägrar överge får dem att blunda när det passar, slingra sig när de får kritik och göra reträtter när det blir nödvändigt för att inte partiet allvarligt ska skadas.
Där de kommunistiska idealen förenats med större makt har deras deformerande verkan på människor också blivit desto mer förödande. Ideologin har gjort människor som sagt sig bara vilja väl till förtryckare och massmördare.
Kommunismens och andra totalitära lärors förmåga att korrumpiera människor är lätt att se..
(DN 9/10 2004: Viktigare än åsikten är vad åsikten gör med oss)
- 5** Intensiteten i frågan om vänsterledaren Lars Ohly kan vara både kommunist och demokrat visar ingen tendens att mattas, tvärtom. På DN Debatt i går krävde ett antal socialdemokrater - dock ingen i

ansvarig position - att Göran Persson skulle bryta allt samarbete om inte vänsterpartiet tog avstånd från kommunismen. "Socialdemokratin samarbetar endast med partier ... som uttryckligen bygger sina idéer på demokratins principer och respekten för mänskliga rättigheter", hette det. I partitidningen Aktuellt i politiken avkrävdes Ohly och hans meningsfränder "total avbön ... och ett rungande och tydligt nej till kommunismen - också den på Kuba".

...

Ohly själv har försökt bygga en försvarsmur runt sin ideologi med hjälp av definitionen av kommunism i Norstedts ordbok: Det är "just en ideologi som eftersträvar gemensamt ägande för att uppnå det klasslösa samhället, och den definitionen kommer jag att fortsätta att hävda och framför allt ansluta mig till", sade han häromdagen till TT.

...

Socialdemokratin valde den borgerliga demokratin efter de ryska kommunisternas statskupp i oktober 1917, men kvar blev ändå en sorts ideologisk fränd- och släktskap med kommunismen, ungefär som med en vanartig kusin. De utopiska målen - kollektivt ägande av produktionsmedlen och ett klasslöst samhälle - var gemensamma, men inte medlen på vägen dit. Kommunismen förutsatte revolution, socialismen en gradvis och fredlig omvandling.
(DN 13/10 2004: Ohlys kommunism och socialdemokratins självbild)

- 6** Lars Ohly då? Ja, han stod fast vid sin kommunism och skulle även i fortsättningen kämpa för att avskaffa kapitalismen och utvidga demokratin.
(DN 14/10 2004: Stora ord i småsaker)

- 7** Om det fanns någon historisk rättvisa och politiska rörelser bedömdes efter vad de åstadkommit, så skulle kommunist vara en lika omöjlig beteckning i ett demokratiskt samhälle som nazist. Men någon sådan rättvisa finns inte. Hur illa man än tycker om kommunismen bör man dessutom inte förneka att det finns en principiell ideologisk skillnad mellan kommunismen och nazismen.

Nazismen är partikularistisk. Dess utopi, det goda som den utlovar, omfattar inte alla människor. Nazismens rasistiska grundsyn drar en gräns mellan dem som ideologin bryr sig om och dem som underordnas och ses som medel för det förmenta herrefolkets lycka.

Kommunismen däremot är liksom det demokratiska samhällets överideologi universalistisk - i princip omfattar dess vision om det goda samhället alla människor.

(DN 15/10 2004: Temo får knappast Ohly att ligga sömnlös)

- 8** I gårdagens DN hävdar vänstertribaduren Jan Hammarlund på insändarplats att kommunist, enligt ordboken, är "någon som förespråkar ett klasslöst samhälle och gemensamt ägande av produktionsmedlen".

I våra ordböcker här på redaktionen (bland annat Norstedts stora svenska ordbok) är Hammarlunds definition av kommunism den som ordböckerna använder för att beskriva socialism. Ordet kommunism

rymmer i våra verk det - för den som påstår sig vara demokrat - besvärande lilla ordet "revolutionär".

(DN 20/10 2004: Ska det vara så svårt att slå i en ordbok?)

9

Lars Ohly kallar sig fortfarande kommunist. Han säger ofta saker som "vi ifrågasätter att den som äger kapital har mer makt, det är en inskränkning av demokratin".

Vad svarar man på sådant?

Om de 32 miljoner individer som mördades i kommunismens namn enbart i Sovjetunionen kunde lägga sig på rad skulle de bilda en kedja jorden runt vid ekvatorn. Var och en av dessa människor bär vittnesmål om vad som händer när en självutnämnd elit försöker ersätta privat äganderätt med ett klasslöst samhälle. Resultatet är jämförbart med nazismens. Bägge ideologierna är grundligt prövade i fullskaliga försök.

Kan man då tänka sig en svensk partiledare år 2004 som kallar sig nazist och ändå får samarbeta med regeringen om allt från skatter till försvarspolitik? Skulle en sådan politiker, hur charmig och slängd i käften han än var, tillåtas ta avstånd från folkmord och anfallskrig för att i stället framhålla nazismens härliga friluftsliv och gemenskap, dess raska vägbyggen och konfliktfria arbetsmarknad?

Ni vet svaret.

...

Kommunismens teori kommer alltid att verka trevligare än kapitalismens praktik, för dem som sätter fördelning före frihet.

...

En bra pedagog är den tjeckiske författaren Karel Capek, som nästan på dagen för 80 år sedan skrev en artikel med den enkla rubriken "Varför jag inte är kommunist". Här är några utdrag, med särskild adress till Lars Ohly:

"Den lusiga, omänskliga nöden bärs inte på något partis sköld; in i dessa hemska hålor, där det varken finns en spik att hänga sig i eller en smutsig trasa att lägga under sig, skriker kommunismen från påtagligt avstånd: det är samhällsordningen som bär skulden till detta; om två år, om tjugo år kommer revolutionens fana att vaja, och sedan _
Vad menar ni, om två år, om tjugo år?"

Hur kan ni så lättvindigt tillåta att man skall leva så i två månader till, i två veckor till, i två dagar till? Bourgeoisien, som inte kan eller vill hjälpa här, är mig främmande, men lika främmande är kommunismen, som i stället för hjälp kommer bärande med revolutionsfanan.

Kommunismens sista ord är härska, inte rädda; dess stora slagord är makt, inte hjälp.

Fattigdom, hunger och arbetslöshet är för den inte en outhärdlig smärta och skam utan en välkommen reserv av mörka krafter, en jäsande massa av raseri och avsky (...)

Fattiga människor är inte en klass, de är just utklassade, utmönstrade och oorganiserade; de kommer aldrig till tronens trappsteg, vem som än sitter på den. De hungriga vill inte härska, de vill äta; vad nöden

beträffar är det likgiltigt vem som härskar; det enda som betyder något är hur vi människor känner.

Nöden är ingen institution eller klass, det är en olycka; när jag ser mig omkring efter en uppfordran till omedelbar hjälp, finner jag klassmaktens kalla doktrin. Jag kan inte vara kommunist, eftersom dess moral inte är en hjälps moral. Eftersom den predikar avskaffandet av samhällsordningen och inte avskaffandet av det samhälleliga missförhållande som nöden utgör (...)

Det konstigaste och mest omänskliga hos kommunismen är dess speciella dysterhet. Ju värre desto bättre; om en cyklist kör omkull en dövd gumma är det ett bevis på samhällsordningens murkenhet; om en arbetare sticker fingret i maskinhjulet, är det inte hjulen som mosar sönder hans stackars fingrar utan borgarna, och till på köpet med blodtörstig vållust.

Alla människor som av ett eller annat personligt skäl inte är kommunister har fåaktiga hjärtan, vämjeliga som bölder; det finns ingenting gott inom den rådande ordningen; allt är dåligt (...)

Kommunismens klimat är ogästvänligt och omänskligt; det finns ingen temperatur mellan den iskalla bourgeoisien och den revolutionära elden; finns ingenting som proletären kan få hänge sig åt njutningsfullt och ostört. Det finns ingen middag eller kvällsmat här i världen; antingen är det den fattiges mögliga brödkant eller herrarnas frosseri.

Det finns inte längre någon kärlek, det är antingen de rikas perversioner eller de fattigas barnalstrande. Borgaren andas in sin egen förruttnelse och arbetaren lungsoten; därmed tycks luften ha försvunnit."
(Översättning: Karin Mossdal)

...

Även om man kunde tänka bort våldet, tvånget och misären i kommunismen, som Lars Ohly vill göra, återstår denna fruktansvärda dysterhet; ingen glädje, ingen luft. Det är den patologiska negativismens ideologi.

Av svensk debatt kan man få intrycket att allt detta handlar om historia, ett partipolitiskt tjat om gamla synder. Frågan om kommunismens tankevärld är viktigare än så eftersom den suger energi från verklighetens utmaningar och bidrar till irrationella lösningar.
(DN 24/10 2004: Varför jag inte är kommunist)

10 "K:et" försvann ur namnet när murens fall fått ordet kommunist att förknippas med nederlag.
(DN 12/8 2005: Schyman ett större hot än Zethraeus avhopp)

NYHETSARTIKLAR FRÅN DALA-DEMOKRATEN

11 [Anders Wiklund, "riksdagsledamot på dalabänken":]
– Men det är beklagligt att det finns de som fortfarande kallar sig

kommunister. Ordet är belastat och förknippas med förtryckande system i det forna Sovjet och östeuropa.
(DD 1/10 2004: ”Vi var många som stod emot”)

12 Ulla Lindvall, ordförande för vänsterpartiet i Dalarna:]
Men hon är kritisk till att Lars Ohly kallar sig kommunist:
– Jag förstår vad han menar, en önskan om det klasslösa samhället.
Men själv skulle jag aldrig komma på tanken att kalla mej det. Ordet är så smittat av diktaturer.
(DD 9/10 2004: Dalavänsterns ordförande förskräckt över avslöjande)

13 [Ulla Lindvall, ordförande för vänsterpartiet i Dalarna:]
Hon anser inte att beteckningar som kommunist eller leninist är förenligt med att vara demokrat.
– Leninism står för ett elitstyrt parti och kommunism är ett förstört ord.
(DD 13/10 2004: Dalavänstern ställer inga nya krav på Ohly)

14 [Ragnhild Pohanka, vänsterpartist] kallar sig inte själv kommunist.
– Ordet är belastat. Jag är socialist. Det har jag alltid varit.
(DD 21/10 2004: Ragnhild Pohanak försvarar Lars Ohly)

15 Leif Lindström är mycket kritisk till Lars Ohlys definition av sig själv som kommunist.
– Kommunism står inte för någonting som gäller vänstern. Det är ett ord som förknippas med förtryck och diktatur.
(DD 27/10 2004: Vänstern tappar – nere på 6,5 procent)

16 Men [Lars Ohly] får också höra begreppet kommunist som skällsord av politiska motståndare.
– Om de ska bestämma vad jag menar, nej, då är jag inte kommunist.
Jag är det bara i den meningen som jag bestämmer.
(DD 12/4 2005: Lars Ohly till svars för kommunism)

LEDARE FRÅN DALA-DEMOKRATEN

17 [Om att Ohly kallar sig kommunist]
Det är bra att Ohly går sin egen väg - Sverige behöver fler människor med civilkurage.
(DD 6/12 2004: Ena vänsterpartiet)

18 [Ledarskribenten Robert Sundberg om Ohlys meddelande att han inte längre kallar sig kommunist:]
I sak är det bra. Ett skäl är att begreppet kommunist för många väljare har en negativ betydelse i och med ordets koppling till de forna diktaturena i Sovjetblockets länder, och några till som är diktaturer än idag.
...
Men samtidigt är kommunism en ideologi med anor till Karl Marx och

1850-talet, innan Sovjets tillblivelse 1917. I ideologin finns visionen om det klasslösa samhället.
(DD 1/11 2005: Ohly är inte kommunist mer)

NYHETSARTIKLAR FRÅN SVENSKA DAGBLADET

- 19** Efter att SvT:s Uppdrag granskning visat att vänsterpartiet och partiledaren Lars Ohly inte gjort upp med sin kommunistiska historia fullt ut har diskussionen inom och utom partiet tagit fart.
...
Samtidigt är Göran Persson kritisk till att vänsterledaren fortsätter beteckna sig som kommunist.
– Lars Ohlys tid börjar rinna ut. Han har ju hårdnackat fortsatt att kalla sig för kommunist. Jag har kritiserat det förut och förvånat mig över att han har gjort det. Nu tycks han ha förstått att det är fel och då är det väl bra om han tar chansen att klara ut det gamla.
(SvD 6/10 2004: Lars Ohly ber Kirunasvenskar om ursäkt)
- 20** Ohly fortsätter att kalla sig kommunist.
– Sovjetkommunismen är död och ingen vill återuppväcka det liket. Men jag anknyter till ett samhälle utan klass och förtryck. Den visionen har jag kvar, säger han till TT.
(SvD 6/10 2004: Vänsterpartiet ber om ursäkt)
- 21** Vänsterpartiledaren Lars Ohly ska fortsätta att kalla sig kommunist och tar fram en ordbok till sitt försvar.
– Slår man upp Norstedts ordbok är definitionen på kommunism just en ideologi som eftersträvar gemensamt ägande för att uppnå det klasslösa samhället. Den definitionen kommer jag att fortsätta hävda och framför allt ansluta mig till, säger Ohly till TT.
Att kommunism för många svenskar står för diktatur och förtryck bemöter Lars Ohly med att vänstern då måste bli tydligare än hittills:
- Vi har inte någonting gemensamt med ett samhällssystem som förtrycker sina medborgare och som skapar diktatoriska metoder för att utöva makt.
(SvD 11/10 2004: Ordboken Ohlys nya vapen)
- 22** Det faktum att Lars Ohly kallar sig kommunist har åter igen lett till intern storm. En majoritet av riksdagsledamöterna har starka invändningar mot kommunism som politisk etikett.
Det visar SvD:s samtal med samtliga 29 företrädare i partiets riksdagsgrupp. Partiledaren själv är inte inräknad.
– Det är omdömeslöst att kalla sig kommunist. Med tanke på vad vi vet om de länder som hade sådana regimer är det nästan kränkande och provocerande, säger Anders Wiklund.
(SvD 12/10 2004: V-majoritet kritiserar Ohlys kommunism)
- 23** V-ledaren ... medgav att de flesta svenskar nog förknippar kommunism

med diktatur.

– I den bemärkelsen är jag självklart inte kommunist, sade han.

...

Statsminister Göran Persson upprepade sin uppmaning till Ohly.

– Sluta kalla dig kommunist. Det är en hopplös diskussion.

Kommunismen är förknippad med förtryck!

(SvD 13/10 2004: Ohly höll försvarstal i riksdagen)

- 24** En het fråga var begreppet kommunist. De lokala företrädarna i Uddevalla, där vänstern fick 15 procent av rösterna i det senaste kommunvalet, anser i många fall att ordet medför problem när partiet ska föra ut sin politik. Lars Ohly medger också att detta problem är större än han tidigare tänkt sig.
- Vi får inte bygga upp hinder när vi vill prata med människor om rättvisa, frihet och demokrati. Många människor förknippar begreppet kommunism med Sovjetdiktatur, elände och förtryck, säger Ohly.
- TT: Håller du själv på och omprövar om du ska kalla dig kommunist?
- Ja, i varje fall funderar jag väldigt mycket på hur vi ska förhindra våra motståndare att få möjlighet att angripa oss på osakligt sätt genom att använda ett begrepp som människor uppfattar som negativt.
- (SvD 18/9 2005: Ohly omprövar sin kommunistroll)

LEDARE FRÅN SVENSKA DAGBLADET

- 25** Senare tids kvinnliga strömhopp från partistyrelsen har rimligen något samband med att Lars Ohly kallar sig kommunist och hellre prioriterar klasskampen än det feministiska kriget mellan könen.
- (SvD 9/10 2005: När splittring är så mycket roligare)
- 26** Nu dansar vänsterpartiet vid den kommunistiska planekonomins avgrund.
- Att vänsterpartiets ledare Lars Ohly är kommunist har stått klart länge. Nu verkar det också som om de militanta kvarvarande kamraterna i hans parti rör sig i den riktningen.
- (SvD 30/9 2005: Vänsterpartiet kommunisterna)
- 27** För även om Ohlys vänsterparti nu faktiskt tvingas att oförbehållsamt be Kirunasvenskarna om förlåtelse för de trakasserier som de utsattes för i kommunismens namn, så envisas Ohly alltjämt med att kalla sig kommunist. Persson kan anständigtvis inte smita undan frågan om ledaren för det största av samarbetspartierna är demokrat.
- När frågan tidigare har ställts på sin spets har Ohly konsekvent satt socialismens ideal före demokratins, så mycket står klart efter tisdagens tv-avslöjande.
- (SvD 7/10 2004: Smit inte undan)